

Nr. 1

DETSEMBER, 1923

Hind 40 mk.

ÜMBER ILMA

1658

*****

ÜMBER ILMA

KIRJANDUSLIK
K U U K I R I

* * *

VÄLJAANDJAD:
H. MURR & A. TOOM
Vastutav TOIMETAJA:
A. TOOM

Toimetus ja talitus:
Tallinnas, Luise t.29

*****

Waata „WANA BEHRMANNI WIIMANE PILT.“

WANA BEHRMANNI WIIMANE PILT.

O. Henry.

Kunstnik A. J. Gough'i ilustus.

Washington square lähedal haru-
newad New-Yorki tänawad paljudeks
wäikesteks tänawakesteks, mis mit-
mes sihis wäänlewad. Seda olukor-
da hindasid kunstnikud. Tihti juhtus
et wõlauskuja, kes wärwi ja paberi
arwega neist tänawaist kunstniku
otsis, end warsti jälle endiselt ko-
halt leidis, kust ta waremalt tulema
hakkas.

Nii siis asusid Washington square
lähedusse kunstnikud, kes otsisid
maju, kus leidsid mõnusad pöö-
ningud stüdiomide jaoks ja odawad
üürid. Oma lihtsa korteri sisseseade
juure lisasid kunstnikud paar wärwi-
tud sawipotti, mis juhuslikult oksjo-
nilt ostetud ühes wana waibaga ja
mõne kujukesega, ja asutasid „kolo-
nii“.

Sarnases koloniis, kolmekordse tel-
liskiwimaja pööningule, asutasid Su-
sie ja Johnie endile studiumi. Üks
neist oli pärit Mayne osariigist, teine
Californiast. Nad mõlemad kohtasid
ühteist odawas retoraanis 8-dal ave-
nuel, leidsid et nende maitse-kunsti,
salati ja kübarate suhtes ühtub, ja
otsustasid ühise studiumi üürida.

See oli mai kuus. Aga nowembris
tuli külm, nägemata rändaja, keda
arstid pleuriidiks nimetawad, ja
puudutas kunstnikke siin ja seal oma
külma sõrmega. Johnie, kelle orga-
nism oli California pehme kliimaga
õrnenud, jäi haigeks ja lamas omas
raudwoodis päewade wiisi, läbi wäik-
se pööningu akna wastasmaja tellis-
kiwi seina waadeldes.

Ühel hommikul kutsus arst, kes
teda rawitses, ta sõbranna koridori
ja ütles asjaliku, kuiwa tooniga:

„Tal on üks wõimalus kümnest
ellu jääda, ja see wõimalus on ai-
nult ta soow elada. Ükski arst ei
suda aidata, kui ta patsient oma
matusrongist unistab. Teie sõbranna
usub, et peab surema. On ta wiima-
sel ajal midagi soowinud?“

„Ei tea“, sõnas Susie. „Ta tahtis
„Neapeli lahte“ maalida.“

„Maalida? Lollus! Ma tahan tea-
da, on ta mõnest tõsisest asjast, näi-
tuseks mehest, huwitud?“

„Mehest?“ kordas Susie. „Te ar-
wate, et mees on midagi tõsisemat,
kui kunst? Ei, ma olen kindel, et
meeste üle ta ei mõtle!“

„Paha lugu,“ ütles arst. „Muidugi teen ma kõik, mis wõin. Ent siiski, kui haige hakkab oma matusrongi wankreid lugema, on lood wäga halwad. Aga kui korda läheb tema huwi kewadiste moodide wastu äratada — annaks ma talle kaks wõimalust kümne seasti!“

Kui arst lahkus, nuttis Susie kuni rahustus, siis lõbusalt laulu wilistades, astus sõbranna tuppa, hoides käes molberti ja pliiatsisid.

Johnie lamas teki all liikumatalt, nägu akna poole. Susie katkas wilistamise, arwates et ta magab. Ta seadis molberti üles ja hakkas joonistama ilustust ühele ajakirja nowellile. Ta joonistas ratsapüksid ja monokli cowboyle, kangelasele metsikust Läänest, kui järsku kuulis isearalikku häält, mida ta sõbrannatihhti kordas. Susie astus sāngi juure.

Johnie silmad olid pärani lahti. Ta waatas aknast wälja ja arwestas midagi, kuid luges ümberpöörult: „12,“ ütles ta, ja wāhe hiljem: „11.“ Siis „10“ ja „9,“ „8“ ja „7“ ütles ta pāaaegu korraga.

Susie waatas aknast wälja. Mis ta loeb seal? Aknast paistis ainult naabrimaja telliskiwist sein. Sel seinal wāanles metswiinapuu kuiwanud wars. Kül m sūgistuul rebis temalt lehed ja pāaaegu paljas wars surus end abitult wastu telliskiwa.

„Mis on kallis?“ küsis Susie.

„Kuus,“ ütles Johnie waewalt kuuldawalt. „Nad langewad ikka kiiremine. Kolm pāewa tagasi oli neid ligemale sada. Mu pāa kāis ringi, kui neid lugesin. Aga nüüd on hõlbus. Seal langes weel üks. Nüüd on kõigest wiis.“

„Wiis mis asja? Ütle mulle kallis“...

„Wiis lehte wiinapuu warre külles. Kui wiimane langeb, suren ma. Ma tean seda. Kas arst ei ütelnud sulle seda?“

„Millised lollused!“ hüüdis Susie.

„Mis ühist on sellel kuiwanud lehel sinu terwisega? Ära ole nii ebausklik. Ja arst ütles täna hommikul et sul on kümme wõimalust ühe wastu terweks saada. Iga üks meist wõib katuse kiwi läbi ehk auto all surma saada. Sinul on sama palju wõimalusi surma leida, kui igal teekāijal. Söö parem buljongi, ja mina hakkam tööle. Ma müün oma joonistuse ja ostan sulle pudeli portweini, ja omale — paar seakotletti.“

„Weini pole enam tarwis,“ ütles Johnie. „Jälle langes üks. Ei, tänan, ma ei taha buljongi. Nüüd on neli. Ma tahaksin näha, kui wiimane langeb, enne kui pimedaks läheb. Siis ma suren ka.“

„Kallis Johnie,“ sõnas ta sõbranna. „Palun, luba mulle et sa silmad sulud ja ei wahi aknast wälja, kuni ma töö lõpetan. Ma pean joonistuse homseks lõpetama, muidu tõmbaksin aknale kardina ette ja jätaksin töö homseks.“

„Mispärast ei tööta sa teises toas? küsis Johnie ükskõiksest.

„Ma tahaksin sinu juures olla. Pāalegi ei taha ma, et sa neid rumalaid lehti loeksid.“

„Noh, hāa küll, ütle mulle, kui sa lõpetad,“ ütles Johnie silmi sulgudes. „Ma tahan näha, kui wiimane langeb. Ma olen tūdinenu ootamast. Ma olen wāsinud mõtlemast. Ma tahan kõigist lahkuda ja alla, alla lennata, nagu need lehed.“

„Uinu parem,“ ütles Susie. „Ma lähen kutsun Behrmanni et ta mulle poseeriks wana kullakaewajana. Ma tulen kohe tagasi. Ära liiguta end, kuni ma tagasi olen.“

Wana Behrmann oli ka kunstnik; ta studium asus üks kord allpool. Ta oli kuuskümmend aastat wana ja pikk hall habe piiras ta nāgu. Kunsti omas ta wisalt. Neljakümne aasta jooksul ei suutnud ta midagi wāartuslikku maalida. Alati kawatses ta oma wiimast, kunstiwāartuslikku pilti

luua, kuid ta polnud teda alanudki. Wiimastel aastatel ei maalinud ta enam ja harva müüs ta mõne kuulutuse joonistuse. Ülalpidamist teenis ta sellega et poseeris algajatele kunstnikudele, kes ei suutnud elukutselist modelli palgata. Wanake jõi palju, ja joobnult armastas oma tulewasesst pildist rääkida, mis terwet ilma üllatab. Wäliselt oli ta tige wanamees, kes enesele ülesandeks teinud neiu- de järele kolmandal korral walwata.

Susie leidis wana Behrmanni oma pooltühjast toakesest. Toa nurgas seisis molbert, nelikümmend aastat ootes tulewase suure pildi esimesi pinsli- tõmbeid. Susie jutustas wanakesele oma sõbranna iseäralikust ebausust ja et nõrk haige wõib tõesti eluwarre küllalt maha langeda, nagu sügisene leht.

Wana Behrmanni silmis läikisid pisarad, kuid ta warjas oma erutust wihaste sõnadega:

„Kuidas? Mis?“ karjus ta: „kas on ilmas weel sarnast lollust et surra langenud lehtede pärast? Ma pole seda kunagi kuulnud! Ja ma ei taha poseerida teie rumala kullakaewaja jaoks! Kuidas lubasite teie teda sarnastele lollidele mõtetele tulla? Mein Gott! Waene, waene preili Johnie!“

„Haigus on teda wäga nõrgaks teinud,“ ütles Susie. „Ja palawiku tõttu on ta wäga tundelik. Wäga hää, härra Behrmann, kui te mulle poseerida ei taha — pole tarwiskil!“

„Kes ütles et ma ei poseeri?“ karjus wanamees. „Ah! Kes ütles? Teie minge, mina tulen järele. Juba pool tundi katsun ma teile pähe tuupida et ma olen nõus poseerima. Mein Gott! Siin pole preili Johniele kohane paik. Kui ma oma wiimase pildi walmis teen, siis sõidame kõik siit ära. Jah!“

Johnie magas, kui nad tuppä astusid. Susie laskis akna eesriide alla ja kutsus Behrmanni teise tuppä. Mõlemad waatasid telliskiwi seina,

millel metswiinapuu wäänles. Siis waatasid üksteisele otsa. Lumi ja wihm sadas wäljas. Wana Behrmann istus ümberpööratud roosipoti pääle, mis kiwi pidi kujutama ja Susie hakkas tööle.

Järgmisel hommikul nägi Susie oma sõbrannat, kes akna poole waatas.

„Tõsta kardinad üles ma tahan waadata,“ ütles ta sosinal.

Wastumeelt täitis Susie käsku.

Tuule ja wihma pääle waatamata, mis öösel sadas, ripnes weelgi kuiwanud warre külles, seina wastu surutuna, üks, wiimane leht!

„See on wiimane,“ ütles Johnie, „ja ma olin kindel et ta öösel maha langes. Ma kuulsin, kui tuul hulus ja wihm sadas. Kuid ta langeb täna — siis suren ka mina...“

„Ära kõnele nii,“ ütles Susie, „mõtle minu pääle, kuigi sa enesest ei hooli... Mis teen mina üksinda.“

Aga Johnie ei wastanud. Ilmas pole midagi üksikumat. kui inimese hing, mis lahkuda tahab. Üksildus kõidab teda selle järele, kuidas katkewad sidemed, mis teda maaga ühendawad.

Pikkamööda kadus päew, kuid ka widewikus nägid nad wiimast lehte, mis end wastu seina surus. Öö jõudis — ja jälle hulus tuul ja sadas wihm wastu katust neiude pääde kohal.

Koidu ajal äratas Johnie oma sõbranna ja nõudis et ta kardinad üles tõstaks.

Wiinapuu leht ripnes endiselt!

Johnie lamas kaua, lehte waadeldes. Ja siis kutsus ta sõbranna, kes kannab buljongi keetis.

„Ma olen nii pahur...“ sosistas haige. „Mulle näib et leht just sellepärast alla ei langegi et näidata, kui rumal ma olen. Patt on surma soowida. Hää küll, ma sõön wähe buljongi ja joon piima portweiniga. Aga enne too käsipeegel ja padi mu al-

la: ma tahan näha, kui sa keedad.“

Tund hiljem ütles ta:

„Susie, ma tahan „keepa“ teie pildi lõpetada.“ Arst tuli päale lõunat ja Susie saatis teda koridori.

„Wõimalusi paranemiseks on rohkem,“ ütles arst, Susie kõhna kätt surudes: „hää! juhtumisel wõidate teie. Kuid nüüd pean alla teise haige juure minema. Behrmann on ta nimi, ja ta on kah kunstnik. Tall on ka pleuriit. Wanake on nõrk ja tema eas on haigus kardetaw. Lootust tal pole ja ma saadan ta täna hospitali, kus tal mõnusam on.“

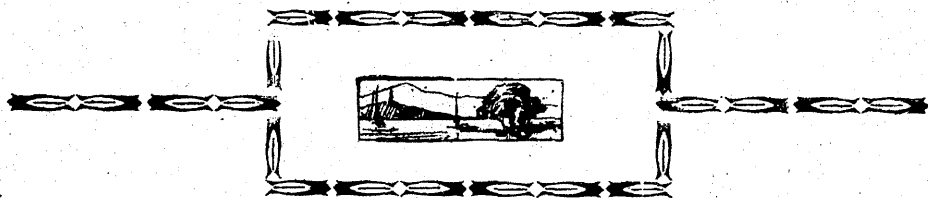
Järgmisel päewal teatas arst Susiele:

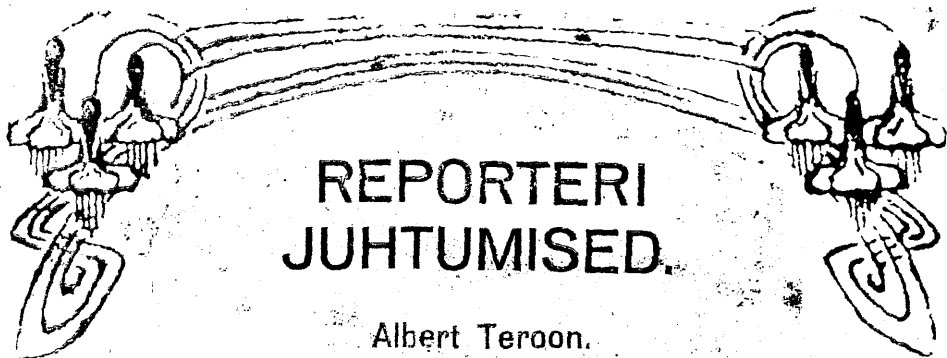
„Ohtu pole enam. Teie wõitsite. Hää toit ja rawitsemine — rohkem pole tarwis.“

Samal õhtul astus Susie sängi juure, kus ta haige sõbranna lamas shalli kududes, ja süleles teda:

„Ma tahan sulle midagi ütelda, kallike,“ ütles ta. „Wana Behrmann suri täna haigemajas pleuriiti. Ta oli kõigest kaks päewa haige. Esimesel haiguse päewal leidis me kojamees teda puru-haigelt sängis. Ta saapad ja riided olid läbimärjad ja külmad kui jää.“

Keegi ei teadnud, kus ta sel külmal ööl wiibis. Siis leidis kojamees hoowi pääl laiali pillatud redeli, süüdatud laterna, pinslid ja wärwila, kollase ja roheline wärwidega. Waata aknast seda wiimast wiinapuu lehte... Ta hoiab end ikka weel wastu seina... Kas sa ei imesta et ta ikka weel alla pole langenud wihma ja tuule pääle waatamata? See leht, — on wana Behrmanni wiimane pilt, ta maalib ta maja seinale sel ööl, kui wiimane kuiwanud leht alla langes!“

REPORTERI JUHTUMISED.

Albert Teroon.

Kunstnik Nemo illustused.

Mac Loring töötas juba kuus aastat New-Yorgi ajalehe „Pallas'e“ juures. Kahekümne seitsmendal eluaastal saawutas ta juba kaheksakümne dollarilise nädalpalga. Sarnase palgaga wõib noor abielurahwas end ära elatada isegi New-Yorgis, arusaadaw wäikse kokkuhoidmise abil. Loring oli armastunud, järelikult walmis igasuguse ökonomia pääle, ka Ewagi oleks nõus olnud kokkuhoidma, kui Loring asjaolu oleks esitanud talle õiges walgustuses. Kuid see asjaolu õige walgustus, oligi just pääpõhjuseks, Loringi kahenädalise puhkuspäle. Ewa perekond üüris wäikse suwila Adirondaci järwe lähedusse, kutsudes ühtlasi Loringi endi juurde suwepuhkust weetma.

Kuid Loring ja Ewa olid isegi kihlamata. Sageli mõtiskeles Loring enda ettepaneku kallal, säädes teda kokku kenamaist lausetest, kuid alati takistas teda mingisugune asjaolu neid wäljendada.

Ja nii jäi ettepanek tegemata. Loring murdis sageli enda pääd, püüdes ära arwata, kas ütleb Ewa ja, wõi ei? Ta teadis, et meeldib talle. Kuid kas armastab Ewa teda?

Nüüd, neil kahel nädalal, mil saab wiibima Ewa majas, teeb talle tingimata ettepaneku. Jah, ta tuleb tagasi koju Ewaga kihlatuna, ehk jäädawalt purustud südamega.

Kuid mõni päew enne tema ärasõitu sündisid muudatused „Pallas'e“ kontoris, mille tagajärjeks oli uue ärijuhi, Itan Rosco, ilmumine. Aastat wiis tagasi, kui Loring alles algaja reporter oli, töötasid nad Roscoga seltsis ajalehe „Herald'i“ toimetuses. Mingil wiisil juhtus, et Loring näppas Rosco nina alt tähtsa ajalehe uudise, milte eest sai kiituse osaliseks, saades ka ühtlasi palga kõrgendust. Wihane Rosco töötas Loringile kätte tasuda. See oli wiis aastat tagasi, kuid Loring teadis, et Rosco seda polnud unustanud. Ja tõesti, kolm päewa enne ärasõitu sai Loring järgmise kirja:

Austud h-ra Loring!

Mul on väga kahju, et teenijate koosseisu muutmise põhjal olen sunnitud Teie teenetest end lahiti ütlima. Ärge wõtke seda Teie teenete halwaks pidamise arwele.

Ta teadis, et meeldib talle ...

Wastuoksa, ma tuletan isegi meelde, kuidas Teie wiis aastat tagasi ülesnäitasite hiilgawaid lootusi saada ülihääks reporteriks. Seda enam kahjatsen ma tarwidust lahkuda Teist.

Wõtke wastu mu sügawam austamine.

Itan Rosco.
Ärijuht.

Loringile oleks meeldiwam olnud omalt waenlaselt saada paar rida järgmise sisuga:

„Ometi kord õiendasin Sinuga arwed!“

Oli sisu milline tahes, fakt jäi faktiks: Loring oli ametist taganud kolm päewa enne puhkuse'e sõitu, mille kestwusel ta tahtis ettepanekut Ewale teha. Kuid ilma teenistuseta reporteril pole mingit õigust abielluda. Wõimalik, mööduwad aastad enne uue teenistuskoha leidmist ja aastad enne mõistliku palga wälja teenimist.

Kõik ta kawatsused langesid kokku. Milleks on temale ta puhkus? Ettepanekut teha ta ei wõi, pole õigust selleks. Saab tundma ainult piina Ewa läheduses ja lahkub temast sõnalausumata. Keelduda sõitmast — oli wiisakuseta.

Asja järelkaalunud, otsustas Loring sõita, ning seal — tulgu mis tuleb.

Laupäewal kell kolm päewal istus Loring rongile. Magamiswagun, millesse ta asetus, pidi ümberhaagitama teise rongi külge, mis läks juurdeweo haru mööda Adirondaci järwe lähedasse maakohta.

Äramahutanud oma käsipakid, otsis Loring endale paberossi ja läks suitsetamiswaguni, tcepeal lahtistest kupee ustest sisse wahtides.

Ühes neist märkas ta iseäranis kahwatanud näo ja musta habemega isikut, kes istus sohwal käed wäheleli rinnal. Esimese pilguga tundis Lornig temas Simon Stalli, miljonäri, raudteede ja kaewanduste omaniku, kelle nimi wiimasel ajal oli

seisnud ajakirjade weergudel.

Stalli waitas istus noor, kõhn naine, kelle näoilme väljendas kartust enda kõikwõimsa mehe ees.

Igapäew kirjeldasid lehed miljoni näri hiigla raha operatsioone, mis laiendasid ta võimu üle kogu maa. Stall oli üks neist inimestest, keda vihatakse, kuid kelle ees kõik kumarduvad. Loringil tuli meelde lehe märkus, et kuulus finansist, kannatades närwide rikke all, oli sunnitud puhkusele sõitma enda uhkessesse lossi, Adirondaci järve lähedusse.

Loring istus suitsetamisruumi ja jäi sinna kuni lõunani.

Stall abikaasaga lõunastasid endi kupees, kus neid teenisid 3 teenert.

Pärast lõunat, tundes väsimust, palus Loring rongiteenijat valmistada magamisaset. Kella 9 paiku pugest ta juba kindla eesriide taha, otustades end hästi väljapuhata, sest juurewoe raudteerong tuleb lõpujama alles wara hommikul. Päälisriietest wabastudes, riietus Loring sinitriibulisest walgest flanellist ööriietesse, ja ei jõudnud rong weel kolme miiligi ärasõita, kui ta juba magas.

Paar tundi hiljem ärkas ta, kuuledes enda kohal walju norskamist.

"Hei, lõpeta kord!" hüüdis Loring kardinaid raputades. Norin waikis ja Loring uinus jälle. Ta nägi unes, kuidas mees ülal asemel hakkas korruga paisuma ja lõhkes pöörase jõuga. See lõhkemine heitis Loringi kuhugile tühjusse. Mõni aeg ei mõistnud Loring, mis juhtus.

Kõrwad huugasid. Keha walutas mingist hoobist, ja Loring ise ei wiibinud enam asemel, waid lamis raudteetammil all liiwahunikul. Ta kohal, pimeduses, ripnes waguini wäljalangenud sein. Ohus tundus karsa haisu, kuuldusid ärganud inimeste hirmunud hääled ja raudteelaste hüüded.

Juurewoe rong, tulles käänaku

tagant, pörkas nende rongiga kokku. Rongida hooletu wäljasaat sunnitas hirmsa õnnetuse.

Loringi re, orteri instinkt tõusis kohe. Kuid jalule tõusmise katse näitas talle, et ta oli tublisti muljutud. Ka hingata oli raske. Kuid ta toibus warsti ja oli sunnitud tunnistama, et oli pääsenud wõrdlemisi kergesti.

Ta kell-käewõru, kaitstud wõrguga, oli korras. Nõrga walguse juures nägi Loring, et see oli kahe peal. Kui ta ruttab, siis wõib ta weel teadustada uudist rongiõnnetusest „Pallasesse“ enne hommikunumbri wäljalaskmist.

Loring ronis raudteetammile ja astus esimese wagunisse. Elekter oli kustunud ja konduktor waatles käsilaterna abil erutud reisijaid, kes tammusid wagunis. Mõningad olid haawatud klaasikildudega, paaril, kolmel olid tugewamad haawad. Kuid surnuid polnud, reisijad olid pääsenud kergelt.

Teises wagunis oli asi weel parem. Wagun polnud isegi roobastelt maha läinud. Reisijad hakkasid laiali minema, oma asemeid mööda rahustuena.

Loring läks weduri poole. Seal, laterna walgusel nägi ta raudteelaste salka, kes olid kokkukogunud kolme liikumata keha ümber. Loring sai teada surmasaanute — kahe weduri-juhi ja kütja — nimed ja lisas neid teiste raudteeõnnetuse üksikasjade juure.

Reporteri waatepunktist waadatud ei olnud seal enam midagi huwitawat. Öösine rongide kokkupõrge; kolm teenijat surmasaanud, mõlemad wedurid ja üks wagun purustatud; umbes kolmkümmend reisijat hirmunud ja haawatud. Juhus polnud mitte iseäranis tähtis kuid tasus seda, et telefoneerida „Pallasesse“ kui läheduses leiduks telefon. Ajalehe waatepunktist oli aga iseäranis tähtsaks asjaoluks Simon Stalli, kelle

elu oli hädaohus, kokkupõrke juures wiibimisel.

Loringil tuli pähe mõte, et oleks huwitaw teada, kuidas mõjus katastroof miljonäärisesse. Wõib olla päästatab üleelatud põrutus ta keelepaelad ja ta ütleb midagi millest võib walmistada sensatsiooni.

Selle mõtega pööras Loring tagasi purustud waguni juure. Ta sissekäigu uks ripnes hingedel. Kellegi: mahaunustud lamp põles põrandal korridoris. Loring tõstis lambi ja sammus kupee poole, milles ta warem nägi miljonääri.

Selle kupee uks oli ka wäljalöödud ja klaasitükid katsid põrandat. Teisest, wiltuseisva waguni koridori otsast tuli alla konduktor. Nähes Loringit l mōiga, wōttis selle ta käest ja walgustades kupee sisemust, ütles:

„Noh, kuidas siin on? Kas pole keegi haawatud?“ Samal minutil karjatas ta ja, pannes lambi põrandale, tormas kupeesse. Loring järgnes talle.

Seal, toetades seljaga sammetist istme wastu, istus Stalli raine laiali langenud hallide juustega. Ta süles lebas miljonääri werine pea, kuna keha oli elutalt paisatud wildkule kupee põrandale. Surnukeha kõrwal lebas teraspõikraud lae küljest, mis oma kukkumisega wististi purustaski magawa Stalli pea.

Toibudes esimesest muljest kujutas Loring endale ette kõige sündinu tähtsust. Miljonäär Stall — surnud! Sarnase uudise pärast wōis jätta seisma lehe ladu. Ja see uudis kõige sensatsioonsem terwe suwe kohta on teada kõikidest reporteritest ainult temale — Mac Loringile. Kui ta jõuab sellest telefoneerida „Pallasele“ — siis saab tema leht ainuam clema terwes linnas, kes trükib hommikul Stalli surmast, sest mingisugune teine leht ei wõi saada telegrammi õigel ajal.

Ümberpöörates, jooksis Loring wagonist wälja. Õnnetuse kohal tekkis aegamööda kord. Kusagilt oli toodud arst, kes sidus haawatuid reisijaid. Loringil oli ainsam mure — jõuda lähema majani, kus oleks telefon.

„Kui kaugel on järgmine jaam?“ küsis ta ühelt konduktorilt.

„Ümbes miil“, wastas see lüües käega tee suunas. Loring hakkas teed mööda minema ilma pikema kõhklemiseta.

Warem kolades mööda wagunit sattus ta klaasitükkide otsa ja kartes haawata jalgu, otsis ta ülesse enda endise aseme ja rebis rusude hunniku alt omad saapad wälja. Alles nüüd sai ta aru, kuiwõrd õnnelik oli see masinlik samm. Jooksta paljajalu terwe miil mööda ülekiwatud kiwidega ja söötükidega teed — oleks olnud tõeliseks piinaks!

Kuid sellal waatamata jooksu peale, tundis Loring külma, mida ta ei märganud ennem, olles erutud kokkupõrkest. Ta oli endiselt omas õo kostüünis!

Saapad jalas, kuid sukkadeta, riietumata, kalli uuriga käewarrel, kuid ilma penni rahata taskus, tormas Mac Loring ööpimeduses, sajad miilid kodust eemal, — et ainult teatada tähtist uudist sellele lehele, kust teda lahtilasti!

Mõte ülikonnast ei waewanud Loringi, — nii palju oli tal tegemist oma uudisega. Stalli ootamata surm teeb kõmu ja paanikat äriilmas. See asjaolu, et uudis ilmub „Pallases“, annab sellele ajalehele suurema mõju ja läbimüügi. Ja temast, Mac Loringist, olenes see edu. Pole ime, et ta wähetähelpanu oma ebahariliku ülikonna peale pööras.

Warsti wilksusid ta ees wäikse jaama tuled. Loring kiirustas weel rohkem ja mõni minut hiljem tõttas peronile, teel kahest raudteelasest mööda jookstes.

Jaama ust awades, tormas Loring toa nurka, kus raudwõre taga waht tukkus. Kuid teda ei huwitatud waht: magaja kõrwal, laual, seisis telefon!

Äratud waht tõstis pääd ja nägi oma ees õõriietes noormeest, kelle juuksed sasis, nägu kriimustud weriseks ja käed ning rided söctolmuga ja poriga kaetud.

Loring ei pööranud wahi peale mingit tähelepanu, haaras telefoni ja hakkas woolukatkendajat wajutama, et telefonisti teisel pool liini otsas äratada.

„Hei, kes te olete?“ hüüdis wiimaks waht imestusest toibudes: „millist kuradit...“

Ta ei lõpetanud. Teisest liini otsast kostis äratud telefonisti wihane hääl ja Loring karjus torusse:

„Lubage mulle New-York! Beekman, 15001!“

Ja siis, sel silmapilgul, kui siht oli nii lähedal jakell sai kümne minuti pärast kaks, tuli uus takistus. Kellegi tugew käsi langes Loringi õlale ja taha waadates nägi ta oma ees kahte raudteelast, kellest alles möödunud.

„See on raudteekompanii era-liin“, ütles üks neist karmilt, „ja mul on tarwis ametiasjus telefoneerida“.

Seda öeldes, kiskus ta toru Loringi käest.

„Wäga kahju“, jatkas ametnik. „Kuid mul on tarwis õnnetusest teatada. Me tarwitame telefoni umbes paar tundi, kunni juhtumisest täielikult aru andnud oleme“.

„Kuulge“, karjus Mac ametniku poole pöörates, kui see numbert ütles: „minu uur maksab sada dollarit. Ta on teie, kui te mind telefoni kõigest 15 minutit lubate tarwitada“.

„See ei lähe,“ ütles raudtee ametnik. „Ülemuse käsk: eraasjad pärast ametlikkude...“

„Kuid...“

„Noh, mis te jandate, noormees?“ küsis ametnik. „Te tahate omakstele teatada, et olete terve? Aga õnnetusest ei teagi weel keegi. Era-telegramme siit saata ei saa ja telefon on kinni. Kompanii käsk on — mitte midagi enne ajalehtedesse lasta, kuni ametlik aruanne pole walmis. Teie omaksed ei saa midagi rongiõnnetusest teada...“

Ta waikis, nähes, et erutud õõriietes noormees oli juba kadunud.

Loring oli juba wilunud reporter, ja ta mõistis, mis ametnik rääkis. Kauaaegsed kogemused näitasid talle, kui wastumeelselt annawad raudtee kompaniid teateid rongiõnnetustest ajalehtedes awaldamiseks. See suurendas weel rohkem Loringi soowi ajalehega ühendusse astu-

...raske käsi langes ta õlale...

da ja raudteele hääd õpetundi anda.

Loring astus jaamast välja. Kuu walgustas nõrgalt ümbrust. Ent siiski markas Loring telefoni traati, mis jaamast pimedusse wiis. Loring taipas, et see oli mõne suwitaja eraliin, mis päälliniga jaama juures ühines. Traadi sihis waadates, silmas Loring warsti posti, mille külge ta kinnitud, ja sellest juhitud, asus julgesti teele.

Telefonipostid olid harwad ja tihti kaotas Loring tee. Umbes pool miili käis ta komistades üle põõsaste ja kiwide. Siis, läbi metsatuka minnes, nägi ta oma ees järwe, mis kuuwalgel nõrgalt sädeles. Just järwe kaldal seisis suur suwila, kuhu traat wiimase posti küljest wiis.

Loring uuris maja. Ükski aken polnud walgust. Kõik maja oli ümbritsetud werandaga, mille sammastel metswiinapuu wäänles. Loring ronis werandale ja mõles, mis teha. Ta esimene mõte oli suwila omanikke äratada ja paluda luba telefoni tarwitada. Kuid wäga wõimalik, wihased peremehed, nähes teda sarnases ülikonnas, peawad teda hullumaja jooksikuks. Igatahes, kui gi tal korda läheb olusid selgitada, on juba kaua aega möödas, enne kui telefoneerida wõib.

Jah, kõik oli ta wastu. Riskida on wõimata. Uuri waadates nägi ta, et juba kaks läbi. Ajalehte trükitakse juba. Loring otsustas kindlamini tegeutseda.

Saapaid jalast heites, astus ta ettewaatlikult maja ukse juure ja katsus uksekäepidet. Uks oli lukkus. Ta katsus akent üles tõsta. See oli ka kinni, kuid pragu aknaraami wahel andis Loringile hää mõtte. Ta murdis ühe werandasamba küljest laastu, mida tal wiimaks korda läks raamide wahele toppida ja ta abil haaki lahiti lükata. Akent awades, ronis ta tasa pimedasse tuppa, mis oli awar westibüül, ja kuhu kuuwalgus nõr-

galt sisse paistis.

Wähe aega seisis ta liikumatult, kuulatades. Kõik oli waikne. Elanikud nähtawasti magasid. Ent kõige raskem oli telefoni leida. Öhn, mis seni ta wastu olnud, naeratas talle wiimaks, sest ta ees, just seal, kuhu kuukiir langes, rippus telefon!

Loring waatas weel kord. Telefon rippus trepi juures, mis teisele korrale wiis. Pidi wäga ettewaatlik olema, et mitte omanikke äratada, kes arwatawasti teisel korral magasid. Ta wõttis telefonitoru kätte.

Keskjaam oli ärkwel ja Loringil ei tulnud kaua odada. Scsinal, wõimalikult selgemalt rääkides, ütles ta telefoni numbri. Ta kuulis kui preili kordas seda. Siis järgnes pikk waikus, mille kestwusel Loring katsus mõtteid korraldada et sündmustest ladusama aruande kokku seada.

Wiimaks kuulis ta — nagu ta kohe tundis — „Pallase“ öösise operaatori häält.

„Hallo, Mod!“ ütles Loring, häält kõwendades nii palju kui tohtis. „Siin räägib Loring, Mac Loring. Ühendage mind kohe öösise toimetajaga. Ja kuulge — juhusel, kui mind katkestakse — teatage toimetajale, et Simon Stall sai 1 tund tagasi surma, öösel, rongionnetuse läbi Hillope'i jaama läheduses. Ma nägin teda surnuna. Olin samas rongis. Ma telefoneerin seal“.

Möödus weel pool minutit, mis Loringile igawikuna näis, enne kui öösist toimetajat kuulis, kellest ta alles mõne tunni eest lahkus. Ta küsimust tähelepanemata jättes, teatas Loring talle põrutawat uudist. Ta kuulis, kui toimetaja käskis stenografiisti saata, et Loringi teadaannet üles kirjutada. Kõik muu jäi toimetuse hooleks. Lühidates, katkelistes lausetes andis Loring üksikasjad õnnetusest ja Stalli surmast edasi. Ta ei hoolitsenud ilusate kõnekää-

nude eest. Toimetuses tehakse seda jsegi, kui tarvilik ja kui aega leidub. Ta lõpetas oma teate surnud raudteelaste nimedega ja teiste peensusustega, mida võis ajalehte mahutada pärast tähtist uudist — Simon Stali surma. Talle näis, et näeb kiiret tööd toimetuses ja kuidas leht lehe järele, stenografi sti sulest rändawad ladumisruumi.

Kümne minutiga oli artikkel walmis. Loring tundis end wäsinuna. Jõudis pääsematu reaktsioon pärast närwide pingutust.

Õelnud hariliku „hääd ööd“, mis tähendas etteütluse lõppu, peatas teda stenografi sti .

„Üks silmapilk! Mister Rosco tahab teiega kõneleda. Ma annan toru üle...“

jatkas Rosco, „ja teie andsite selle wastu suurema sensatsiooni. Ma ei häbene tunnistamast, milline suur siga ma olen. Kuid sellega lõpetame. Ma liisan juure, et teie koht ootab teid, kuni te puhkusest tagasi jõuate. Ja peale selle saate täna öösisel töö eest 200 dollarit autasu. Meie...“

Sel silmapilgul läks tuba walgeks — keegi oli elektri süüdanud. Loring pani toru käest ja waatas taha.

Ülal trepil seisis öökuues neiu, rewolwer käes, millega ta Loringit sihtis.

„Käed üles!“ kuulis ta käsku,

„Käed üles!“ hüüdis neiu...

„Kuid ma ei soowi temaga kõneleda“, wastas Loring terawalt. Aga nähtawasti oli toru juba üleantud, sest Loring kuulis ärijuhi wihatud häält. Ent selles hääles kuulusid hoopis wõõrad toonid:

„Loring“, ütles Rosco. „Te mõistsite ometi, millise hääte te meile tegite?“

„Muidugi!“ wastas Loring endise terawusega.

„Ma andsin teile lõpuarwe“,

mis öeldud weidi wärisewa häälega. „Kuulsin sosinat all ja tulin õigel ajal, et vähemalt ühte teist tabada!“

Neiu waikis, imestanult oma wangi waadeldes. Siis lasi ta rewolwri käest langeda.

„Mac Loring!“ hüüdis ta uskumatult. „Mac!“

Enne kui ta esimese sõna ütles, mõistis Loring, kelle majasse ta sattunud. Unustades oma ülikonna, tormas ta trepist üles.

„Ewa!“ hüüdis ta hingeldades.

„Ewa, ma ei kaodanud oma kohtal! Ja mul on weel 200 dollarit, et pul-

makinki osta! Jumala eest, tõsi!
Ewa, kallis, sa tuled mulle naiseks?
Sa pead!"

Ewa waatas kogu oma jalge
ees. Siis ütles ta:

"Naiseks tulla? Ja, ja muidu-
gi ma tulen... See on, ma tulen,

küi mitte teisiti ei mõtle, kui är-
kan... See on wististi unenägu.
Ilmsi ei ole te niisuguses olekus...
Kuid isa tuleb... Tähendab, see
pole unenägu ja... ja isa annab
teile midagi wiisakamat, kui see...
see ülikond, mis teil praegu on!"

TAEWA SINAS.

ROMAAN

Stacie Blake.

Kunstnik W. R. STOTT'i ilustused.

I.

KÕIKUWAL PINNAL.

See mind ei heiduta, kui minu jutustuse tõelikkuse või kirjandusliku väärtuse juures kaheldakse. — Sest minu jutt puutub rohkem professor Jonathan Silveri, kui mind, ja seepärast katsun ennast wõimalikult tagaplaanil hoida.

Mis olen ma selle õpetlasega wõrreldes? Ta on igas asjas, millega kokkupuutub, wäljapaistew isik, ja tahes ehk tahtmata on ta ka käesolewas loos päätegelane.

Silmaspidades, et mul wilumus puudub kirjandusliselt mõtteid awaldada, ja et on faktid, mida ma kohe selgitada tahan — ootamata, kuni nad ise wähe-haawal teatawaks saawad, — siis lubage kohe ütelda, et mu nimi on Tom Faversham ja ma olen, õigemini olin, Londoni City kirjutaja, sest sellal, kui järgnewad sündmused juhtusid, olin ajutiselt töötä.

Nagu suurem osa minusuguseid noorimehi, kes üks kord nädalas palka saawad ja teda kohe toiduks, riieks ja korteriks muudawad, — teadsin ka mina ainult aja-

lehtedest (ja sedagi väga uduselt) et on olemas professor Jonathan Silver. Mäletan, oli mingisugune kõmu — mis minu arwates tähtsusetas — et ta oli mingisuguse juue planeedi ülesleidnud; mulle näis sellal, et uue taewakeha olemasolu, kuhu peale me kunagi ei wõi sattuda — on tühine asi poolekroonilise lisapalgaga wõrreldes. Olin ju, nagu ülal tähendasin, ainult harilik noormees.

Kuid ühel päewal wiisid saatus ja ajalehe kuulutus mind päältnäha soliidsesse kontori Bishopsgate-streetis, kus raswane, laia naeratusega mees hakkas mind kirjutajaks kaupleva. Seda meest kutsuti Carringtoniks, kuid ma kahtlen selle juures, et tal sarnane aristokraatlik nimi oli, — ennem wõis ta küll mõni juut olla. Teine oli kõhn mees terawa näoga; äriilmas tunti teda Franclandi nime all, aga on põhjust arwata, et ka tema polnud täis inglane. Oli kuidas oli, kuid minu tunnistused peeti rahuldawateks, ja pääle ühepäewast proowimist, kinnitati ametisse

ja anti mulle laud, kirjutusmasin ja suur tagawara paberit, mis kandis märki: „Üniversaal Rahaasjanduse Ühing“.

Ühingu aktsionäridest polnud minul midagi teada. Ma arwan, et need olid „aned“, ja terve ühing koosnes ainult herradest Carringtonist ja Franclandist. Igatahes olid nad ühingu direktorid ja ma sain warsti teada, et ühingu tegewus seisis selles, et awatlewate kuulutuste abil, mis prowintsi lehtedes ilmusid, müüa wäärtusetu aktsiaid kohtlastele inimestele.

„Jumal lõi kärbseid, et ämblikud wõiksid neid imeda“, rääkis Carrington, „ja tegi rumalaid ilma, et targaid wõiksid elumõnususid maitsta. Wõtke näituseks, meie Kollase Kiire kulla-kaewandused, mille aktsiaid me neil päiwil müüsimise, ja mis meile omale 7 penzi tükk maksma tulid. Aga me müüsimise neid 15 shillingit aktsia — ja kõik prowintsis. Need minu kuulutused — on kunsti ime. Lollidest pole puudu. Ent me tahame midagi suurt korra saata. See wäikene äri pole meie kohane. Meil on walmimas suur ettevõtte“.

„Kas maksab talle veel seda rääkida?“ ütles Francland wahele, kustunud sigarit närjedes.

„Mispärast mitte? Me wajame tema abi. Ma arwan, et selleks wõt-simegi tema“.

„Hm! Asi pole veel täiesti läbimõeldud...“

„Ta aitab seda läbimõelda. Te olete loodetawasti professor Jonathan Silverist midagi kuulnud?“

„Wäga wähe,“ tunnistasin ma.

Carrington ulatas mulle raamatu „Kes keegi on“, mis awatud lehekülj „Sil“, ja ma lugesin:

„Silver, Jonathan, — Royal Academy liige, Metallurgy Ltd. (ja mõnede teiste ühingute) liige. Leidis planeedi „Argentia“, (mis te-

ma nime järele nimetud*). Haridu, õpetanud erawiisil. Omanud Morrisse mõdaali leidjatele 1879 a. Leidnud aniliin wärwi „Silver“. Kõige suurema teleskoopi omanik ilma, Lõbusüstused — reisu ja astronoomia.“

Ma andsin raamatu tagasi ja teatasin, et olen läbilugenud.

„Jonathan Silver on väga rikas, Rikkaks sai ta oma aniliinwäerwi läbi“, jatkas Carrington. „Üks tema mänguasjadest on kõige suurem teleskoop ilma. See, mis on Ameerikas, Lura obserwatooriumis, on wäike pikksilm temaga wõrreldes. Ta teleskoop maksis pool miljonit. Selle teleskoopi abil leidiski ta selle wäikese planeedi üles, mis, nagu ta rääkis, ümber maakera keerleb, samuti, kui kuu. Tuleb wälja, et see planeet oli wilmaste miljonite aastate jooksul kuu lähedal peitus, wõi midagi sellesarnast, — ja seepärast polnud teda keegi seni ülesleidnud, kuid nüüd on ta maakeralale lähemale tulnud, ja õpetlaste ringkondades arutatakse see suurt huwi. Ta pole meist kuigi kaugel, Teiste planeetidega wõrreldes, on ta wäga lähedal. Et ta senini maakera päale pole kukkunud, tuleb sellest, et kuu on ka külgetõmbe jõudu, wõi midagi muud sellesarnast astronoomilist loolust. Olgu kuidas on, aga ta on siin lähedal — üks wäike maailm, täis kallid metalle ja mineraale, maailm, mis teeb rikkaks ühingu ehk inimese, kes ta päale sattub — oodake, ma loen teile katkendid meie kuulutustest ette.“

„Teie kuulutusest?“ kordasin ma.

„Jah. Me asutame ühingu, et selle uue ilma warandusi kättesaada.“

„Osaw tükk!“ hüüdsin ma. „Kui-

*) Silver — tähendab „hõbe“ — ladina keeli Argentum.

das te seda teete?"

"Me lendame Argentia pääle õhulaewaga," ütles ta pühalikult. "Sõl-mime ühendusi selle taewa sinas keerlewa ilmaga; me walitsemise ta üle ja planeet Argentia saab Argentia-Briti Maadewahelise Ühingu Limited omanduseks".

Ja minu tõsist nägu waadeldes, hakkas ta järsku naerma.

"Põhikapitaal on kaks miljoni", lisis ta juure.

"Tähendab, see on lihtsalt üks suur pettus?" hüüdsin ma.

"See on suur noot anede, õigemini nende raha, püüdmiseks. Me oleme selle reklaami sisse kõik endi raha mahutanud, kõik — wiimase pennini".

"Kuid see on võimata asi", jatkasin ma. "Ma tahtsin ütelda, et mitte ükski õhulaew ei suuda selle ilma pääle lennata".

"Wäga võimalik. Meie asi pole seda võimalikuks teha, waid uskuma panna, et see võimalik on. Arad, poolikud projektid ei wõida rumalate poolehoidu. Neile peab midagi julget, ettekujutust kõditawat andma. Sellal kui terase kõwendamise projekt neid ükskõikseks jätab, wiib ettepanek meriweest kulda saada neid waimustusse",

Ma noogutasin) pääga hääkskiitwalf. Selle inimese külmawereline häbematus tõukas mind eemale, kuid ta fantastilises projektis peitus ka midagi, mis ligi tõmbas. Ta süütas uue sigari ja wõttis laua sahtlist suure paberilehe wälja.

"Meie kuulutus", ütles ta, "on riist, mille abil me selle ilma warandusi oma kätte saame. See on ainult algus. Tulewad ka täiendused. Me lahendame warsti direktorite küsimuse. Kuulutus tõlgitakse vähemalt kolme Euroopa keelde... Kuulge:

"Kõik selle ilma kättesaadawa waranduse oleme juba omandanud, aga mida wõime teiste ilmade kohta ütelda? Ehk on võimalik nende pääle saada? Wiimase küsimuse pääle wastame meie: „Jah“. Me wõime ühe ilma, wäikse planeedi Argentia pääle minna".

"Mis annaks inimene, et esimesena leida kulda Austraaliast, Randist wõi Klondyke'ist. Ehk kiwisütt Walesist ja Yorkshire'ist, wõi nahwtat Pensilvaniast ja Bakust?"

"Mõtelge platina lademete pääle, mis mitu korda kullast kallimad, ehk isegi radium, mis miljon korda kullast kallim. Hõbeda mäed, briljantide kuristikud, — kõik, kõik need põlised lademed ootawad kangi ja labidat".

"Sarnane warandus annab kõige suuremat wõimu, mis jätab kaugele taha igasuguse ettekujutuse. See ühing, kes selle piiramata wõimullika enda kätte saab, on ilma walitseja; ta osanikud on sama wägewad, kui kuningad."

"Wäike ilm Argentia, mis nõnda nimetud, teda ülesleidnud suure professori Jonathan Silveri nime järele, keerleb taewalaotuses imeliku ligitõmbe seaduse mõjul ja ta wiibib weel maakera õhu piirkonnas. Üks põlw tagasi oli ta meile kättesaamatu. Praegusel ajal on üllatawad teated ilma lennuasjandusest selle unistuse täidewiimise võimalikuks teinud. Nimetud ühingu siht on omandada ja ehitada õhulaewu — asutada sarnast õhulaewastikku, — mille abil wõib reisida uude ilma sama ohutult, kui näituseks Helweetsiasse sõita".

Nimetud Ühing sai uuetüübilise õhulaewa tarwitamise ainuõiguse oma kätte; see laew wastab suurepäraselt mainitud sihile. Kinnitud lepingute hulgas on leping kuulsa insheneriga, mister Thomas Favershamiga,

kelle teaduslikud tööd lennuasjanduses niivõrd kuulsad on, et...

Oma nime kuulates, olin nii ülalatud, et ei saanud sõnagi lausuda.

„Aga kes on see Thomas Faversham?“ — sain ma viimaks küsida, arwates, et see võib minu nimik olla.

„Teie muidugi“, — wastas Francland naeratades.

„Kuid ma pole ju inshener“, — protesteerisin mina, tundes et punastan.

„Et insheneriks saada, pole palju teadmisi tarwis“, — wastas ta.

Ma mõistsin, et siin tuleb paljuga riskeerida. Carringtoni see ei huwitanud, olen ma tema plaaniga päri või mitte. Ta nimetas ainult, et ühingu inshener saab oma tasu ning jätkas lugemist, arwates, et ma sarnasest kasulikust ettepanekust ei loobu. Reklaami lugemist lõpetades, pööras ta uuesti minu poole:

„Te olete õnnelaps, Faversham; võib ütelda, et teil wedas hästi. Saate vähemalt 5 tuhat, kui ette võtate õnnestab“.

Ma jäin jällegi wastuse wõlgu, tegin oma tööd edasi ja mõtlesin weel kord ettepaneku läbi. Ma ei aja tagasi — kiusatus oli suur. Kujutage enesele noormeest, kes weel kordagi pole rohkem jõudnud teenida, kui kolmkümmend shillingit nädalas, ning korraga on sellel noorel-mehel juhul omandada terwet warandust, selleks on tarwis ainult ühe kelmistükiga päri olla, milliseid Londonis iga päew korda saadetakse. Õigus, siin on see suuremas ma-staabis, kuid ta ei erine teistest. Teised riisuwad sadasi, need aga miljoni — ja see on kõik wahe.

Kahtlased ettepanekud polnud mulle wõõrad; ma olin harjunud liikuma inimeste hulgas, kelledel olid laiad ärilised waated. Mõned pettused olid seaduse piirides, teised aga wõisid inimese wangimajja saata ja

mulle näis, et siin on teise liigiga tegemist. See pani mind kahtlema, Pean tunnistama, et ma olin niivõrd harjunud kaubanduslise põhimõttega: „hoolitse iseene eest ja ära mõtle teiste päale“, et küsimuse seaduslik külg mind wähe huwitas. Õhtul, olgugi, et ma polnud wormilikku nõusolekut asjast osawõtmiseks annud, siiski harjusin selle mõttega ära, ja wiie tuhande naela omanik olla paistis mulle õige meelepärane.

Ma andusin nende plaanidele ja hakkasin peensusi wälja töötama. Tegin ettepanekuid, teenisin nende heakskiitmisi. Ma hakkasin tundma, et nad peawad mind kasulikuks. Nii ka imestas, kuidas ma nii kaua 30 shillingiga nädalas läbi olin saanud ja see andis mulle omakorda uue mõtte. Nad maksawad mulle wähe sarnase teo eest, mis mind jäädawalt ausate inimeste nimekirjast kustutab.

Ma pidin tegema suure pingutuse, et seda nii nimetada. Kes teab, kuidas sellele wastu tulewad Carrington ja Francland?

„Saak on umbes kaks miljonit“, — tähendasin mina.

„Kui weab, siis küll“, wastas Carrington, jämedat sigarit hammas-te wahel närides.

„Siis on minu osa liiga wäike“ — ütlesin mina, „ma tahan wiis protsenti saada“.

„Wiimaks saite aru pähe“, pomes Carrington, minu kõige suu-remaks imestuseks.

„Nüüd räägite juba asjast“, tähendas ka Francland.

„Mul pole midagi selle wastu, teile wiis protsenti üldisest sissetulekust anda.“

„Õigus“, — ütles Carrington, — „tõtt ütelda, me kahtlesime teie ustawuses, Faversham. Kuid 5% kahest miljonist on 100.000 naela ja ma arwan, sellest on küllalt, et

teid meiega liita.“

„Te annate mulle kirjaliku tõenduse selle kohta,“ — küsisin ma, tundes, et mu kõrwad huugasid.

„Ka seda wõib.“

Ma olin nendega seotud waranduse läbi — suure warandusega, mis mind rikkaks teeb, kuni elu lõpuni. Selle suure waranduse eest

olin ma walmis kõigega riskeerima ja kaotama oma südamelunnistust. Ma ei püüa wabandada oma hingelist langemist. Lihtsalt tunnistan, nii kuidas oli. Minu hind oli 100.000 naela sterlingit, paljud langesid hulga odawama hinna eest. Kuid saatus walmistas mulle wastupidise mõju, millest ma räägin omal ajal.

II.

KARDETAW ÜLESANNE.

Asi edenes. Peensused mõeldi hästi läbi. Juhuseid luhtaminekuks ei tohtinud olla. Uuesti waadati kuulutus läbi, otsiti nõrke kohte ja lisati täiendusi.

„See on omast kohast kunstitöö“, ütles Carrington. „Aga ma kardan, et ta sisaldab liiga wähe teadust. Kas aitab sellest, kui temas professor Silveri nimetame? Oleks tarwilik ka planeedi pilti mahutada.“

„Aga kust me teda saame? küsisin mina.

„Professor tegi teleskoopi abil ühe üleswõtte. Kuid teda pole kunagi awaldud, — teda on kõigest mõned õpetlased näinud. Paljud ajalehed pakkusid tema awaldamise eest suuri summasid — kuid professor polnud nõus. Kui me selle üleswõtte omandaksime, siis saame kaunis suurt kasu. Aga kuidas seda teha?“

„Kas maksab tema poole jälle pöörata?“ küsis Francland. „Seal, kus ajalehed kaotasid, on küsitaw, kas meilgi edu oleks, — wõib olla ainult siis, kui ta meiega nõusse heidaks.“

„Ei aita nii kaugele minna. Wiimaks paljastab weel meid, ja ühel hääl hommikul loeme „Timesist“, et meie ettewõtte on ainult seebimull. Ei! Aga üleswõtte me saame siis-

ki. Ja ma leian, et Faversham on just selleks loodud“.

Ma kahtlesin selles wäga.

„Silveri mõis asub Walesis“, jätkas Carrington. „Peab tema juure õpetlasena — ameeriklasena — ilmuma ja esimesel võimalusel pildi ülelööma.“

See wäljawaade ei waimustanud mind.

„Ma arwan, pilt polegi nii tähtis,“ waidlesin mina.

„See üleswõtte ongi see kõige tähtsam, mis meie kuulutusel puudub,“ ütles Carrington, Samuti arwas ka Francland.

„Kujutused panewad uskuma,“ sõnas ta. „Näidake neile esmalt seda planeeti, ja raha woolab ojana.“

„Aga kuidas wõin ma tema juure õpetlasena minna?“ küsisin mina. „Mul pole soowitusi.“

„Me muretseme neid teile. Oletame, et olete professor Faversham New-Yorki Smithsonian institute'ist. Mis on selleks tarwis? Mõned trükitud kaartid, mõned kirjad. Ma tunnen ühte meest, kellel on kõikide Inglismaa ja Ameerika tähtsamate meeste käekirjade proowid, ja ta wõib ühe päewa jooksul nende allkirjad anda. Soowituskirjade muretsemine ei tee raskusi.“

„Ja ma kukun sisse esimese jutupuhul professoriga“, waidlesin ma.

„Ei, kui te tasase, mõtetesse süwenenud, sõnakehwa inimese iseloomu järelaimate.“

„Te oskate väga osawasti teisi õpetada,“ ütlesin ma Carringtonile. „Mis siis, kui te ise sõidaksite?“

Ta sirutas oma paksud käed ette, ta tõule omase liigutusega.

„Waadake ometi, kõlban ma siis selleks?“ küsis ta, oma keelemurret suurendades. „Ehk jälle Franc-land? Me anname teile plaani ja teie täidate. Teil on teatud stiil — nägu, mis näib olema tark, kui-gi te seda ei ole. See-pärast palkasimegi teid. Sõitke, — ja pidage meeles, et 100.000 ootawad teid.“

Ma sõitsin, warustud kaartidega ja kirjadega, rahutusega ja kartusega; ainus lootus oli selles, et professor Jonathan Silver on sama sõnakehw, nagu minagi pidin olema. Et temaga jutuaajamisel takistusi ei tuleks, õppisin juba warakult mõned harilikumad teaduslikud laused pähe ja tutvustasin end professor Silveri leidustega, nii palju kui wiimastest trükis awaldud oli.

Ja nii siis astusin ma ühel õhtul wäikses Bale-si jaamas rongi päält maha. Minu järelpärimiste päale wastati mulle, et Kaljumaija — nõnda kutsuti professor Silveri mõisat — wiib mäetee, mis minu ees, kün-gaste wahel, wäänles.

Külaskäiguks oli aeg hilline, kuid ma kawatsesin hilist aega kasutada, et mõisas öömaja saada, ja wõib olla, läheb siis korda pilti ülelööa.

Minnes oli muil aega selleks, et oma kawatsuse üle lähemalt järele mõtelda — aga rahaahnus oli niiwõrd suur, et kõik ausamad tunded lämmatas.

Kui ma mõned mailid olin ära käinud ja nagu juhatati, mäe juures, kus mõned männid kaswasid, tee päale pöörasin, mis professor Silveri mõisa wiis, — oli juba täiesti

... Ma sain tõuke ...

pime. Ma ei saanud weerandit mailigi edasi, kui oma taga auto mürinat kuulsin.

Ma waatasin taha ja minu kõige suuremaks üllatuseks, lõi pimestaw walgus mulle silmi. Ma karga-

sin kõrwale, ent auto sõitis liiga ruttu. Ma tundsin weel, et sain tõuke, — siis waldas mind hirmus walu,

ja ma langesin — meelemärkust kaotades.

III.

MUUDATUS.

Kui ma meelemärkusele tulin — lamasin sängis, mõnuses magamistoas. Läbi lahtise akna tungisid päikese kiired tuppa. Tuulepuhan-gud kõigutasid ilusaid aknakardinaid ja wäljast kostis lindude laul.

Sängi juures, lauakese pääl olid lilled, kuid mitte nende, waid anti-ceptiliste arstirohtude lõhn tungis mulle ninasse. Nüüd alles märkas-in, et mu pää on kinniseotud. See leidus tõi esile mälestused sündmus-test enne meelemärkuse kaotamist. Muidugi! Ma jäin ju auto alla.

Sellal, kui ma selle üle mõtle-sin, awati tasa uks, ja tuppa astus noor neiu, kes walgeid riideid ja roosikimbukest wöö wahel kandis. Ma pilgud puutusid kokku ja ta üt-les imestades:

„Te olete ärganud!“ Ta hääl üllatas mind oma muusikaalsusega. „Oh, kui rõõmus ma olen! Kuidas tunnete end?“

„Tõesti ei tea,“ wastasin mina. „Arwan, et olen muljuda saanud.“

Ta naeratas.

„Ja muidugi,“ ütles ta. „Ja selles olen mina süüdi. Ma sõitsin lubamata kiirusega, ja kardan, et ei waadanud tarwiliku hoolega oma ette. Kuid teate, see on nii üksik maakoht ja seda teed tarwitakse wä-ga harwa, — seepärast sõitsingi täie kiirusega.“

„Tähendab, teie ajasitegi mulle otsa?“ küsisin ma.

„Jah, mina, — ja ma olen wä-ga rõõmus, et te minuga rääkida wõite,“ wastas ta. „Ma olin wäga rahutu. See mõjus nii põrutawalt

minu pääle, et terwel ööl silma kin-ni ei saanud. Arst ütles, et teil on loomulik uni ja et kõik lõpeb häs-ti, aga siiski käisin ma teid öösel tihti waatamas. Ma lähen, ütlen isale.“

„Olge lahke ja ütelge, kus ma wiibin,“ palusin mina.

„Kaljumajas, professor Silveri juures.“

„Ja professor Silver on teie isa?“

„Jah.“

Ta waatas mind küsiwalt. Näh-tawasti tahtis ta ka minu nime kuulda. Kuid ma olin kahewahel, isegi ei tea, mispärast. Mulle tuli osa meele, mida pidin etendama. Wäga wõimalik, et kusagil hinge põhjas oli soow saatuslikku silma-pilku edasi lükata. Päälegi olin lii-ga wäsinud, et oma pettusega ala-ta. Nii siis waikisin, simmuleerides, et olen liiga nõrk ja ei suuda kõne-leda.

Sellest järeldas ta, et on tarwis mulle süüa anda ja ta hakkas prii-muse pääl toitu soendama. Warsti tõi ta mulle tassi buljongi, kuid nõu-dis, et ma lubaksin teda mind lusi-kaga sööta, sest ma olla wäga nõrk.

Pean õiglaselt tunnistama, et mul polnud midagi selle wastu, kui mind sarnane ilus olewus teenib, ja ma waatlesin iga lõnksu ajal ta pikki ripsmeid ja ilusaid silmi.

Buljongi tass ei saanud weel tühjakski, kui ma juba otsusele tu-lin, et auto alla jäämine polnudki õnnetus. Mu ülesanne ei tulnud mulle meelegi. Mul polnud muud

... Mul polnud midagi selle vastu, kui sarnane ilus olewus mind teenib...

midagi teha, kui pikali olla, teda waadata ja tema juttu kuulata.

„Ma praegu alles rääkisin isale,“ teatas ta, suurt sületäit roose tuppa tuues. „Tal on hää meel, et te paraneite, ja ta tuleb teid esimesel wõimalusel waatama. Praegu on tal väga tähtis töö käsil. Ta ütles weel mulle, et teile ei tohi midagi keelata ja et mina, kui õn-

netuse pääsüüdlane, pean teid ise rawitsema, kuni teie terweks saate.“

„Te olete väga lahke,“ wastasin mina.

„Ma tahan, et te wõimalikult rutem paraneksite,“ ütles ta. „Wõin ma teie omaksetele teie seisukorrad teatada?“

Uus wihje, et ma pole oma nime awaldanud. Seda weel edasi

warjata oleks wiisakuseta olnud.

„Ma ei taha oma tuttawaid tülitada,“ seletasin ma. „Nad teawad, et ma olen mõneks päewaks ära sõitnud ja ei oota mind. Aga sarnaseid omakseid, kes minu äraoleku üle muret tunneksid, mul ei ole. Wõib olla, tuleks korteri perenaisele mõni rida kirjutada, kuid sellega pole kiiret. M-m-m... minu nimi on Faversham.“

Tuli arst ja teatas, et minu terwislike seisukord on rahuldaw.

Hilja õhtul nägin ka professor Jonathan Silveri esimest korda. Ta oli keskealine, pikk, tüse ja siledaks püगतud, nurgelise näoga mees. Iseloomustawaks iseäralduseks olid ta siledad hallid juuksed, mis ta tugewa näoga kokku ei passinud. Ta karmid huuled pigistasid suurt piipu. Aga ta naeratas, kui minuga rääkima hakkas. Ta surus minu kätt ja wabandas, et nii hilja mind vaatama tuli.

„Selle tee päät on väga harwa inimesi käimas,“ ütles ta. „Wõib olla, tulite juhuslikult minu mõisa poole?“

Nüüd kutsusin ma kõiki jumalaid appi, sest oli aeg jõudnud, kus pidi, kas julgelt edasi minema, wõi oma kawatsusest loobuma. Pääs sähwatas mõte, et inimesed hoolitsewad minu eest, aga mina tahan neid rõõwida. Ma tundsin, et olen alatu olendus, ja neiu pääle waadates, ütlesin enesele, et kunagi enam pole sarnast ilusat naisterahvast näinud. Siis tulid 100.000 naela meele — ja kuld wõitis.

„Ma tulin teie poole,“ ütlesin ma. „Ma olen ameeriklane, New-Yorki Smithsonian Institute'i liige. Olgugi, et me teaduslalad lahku lähewad, tunnen ma, et ei wõi Inglismaal wiibida ja teid mitte näha. Kardan ainult, et olen teile tülinaks, — oma hoolimatuse tõttu miss Silveri auto alla jäädes.“

Ta wastas hääsüdamlilikult:

„Kui see kellegile tüli walmistab, siis ainult teile. Ma kahjatsen seda tõsiselt. Nüüd on Unice asi teid parandada.“

Kui ma oleksin tohtinud seda awaldada, mida soowisin, siis oleksin ütelnud, et tahan wõimalikult kauem haige olla.

„Teie tööd on mind väga huiwitanud,“ sõnasin ma. „Ajakirjanduses ilmunud teated olid niiwõrd puudulikud, et ma ise otsustasin teid vaatama tulla ja teid tegewuses näha. Soowituskirjad on mul...“

„Sellega pole kiiret,“ ütles professor Silver. Tahan meie poolt tulnud halbtust hääks teha. Kui te kosunud olete, näitan teile kõik, mis teid huiwitada wõib.“

Ta lahkus, seda ajapuudusega wabandades, ja paar päewa ei näinudki ma teda. Järgmise päewa hommikul kirjutasin oma peremeestele kirja, mille neile saatsin oma korteriperenaise kirja sees.

Arwan, et arusaamine minu kawatsuste alatusel tuli sellest silmapilgust, kui seal majas meelemärkusele tulin. Ja see tunne suurenes iga tunniga, mis Unice seltsis mööda saatsin. Oli selge, et olen teda armastama hakanud. Wahest, sängis lamades, unistasin wõimatutest soowidest, mida pakub inimesele armastus.

Kui mulle meele tuli, et mu nende majas wiibimise eesmärgiks on warguse toimepanek, — tundsin häbi, ja see tunne suurenes, mida rohkem ma selle pääle mõtlesin. Mis teha — wiia oma plaan täide, wõi minna tagasi ja ütelda oma peremeestele, et asi läks luhta.

Teisest küljest, kas maksab materjaalseid kasusid mingisuguse warju, idee, tunde wastu wahetada? Wäga wõimalik, et ta nägi minus ainult soowimata külalist ja ta hoolitsemine tuli ainult hädusest. Iga teisega oleks

ta samuti talitanud.

Sellal, kui ma oma tunnete üle kahewahel olin, tuli Carringtonilt ja Franclandjilt kiri.

„Peab rutama,“ kirjutasid nad. „Me ei wõi üle kahe päewa oodata. Ettetulnud takistuste pärast, peame kohe trükkima...“

Mu silmade ette kerkisid 100.000 naela, mis mind ootasid. Ma pean kõrged mõtted au üle enesest heitma. Armastus ilusa neuu vastu lahutub aja jooksul, aga warandus jääb igawesti.

Samal ajal, kui ma seda otsustasin, jõudis ka paras juhus. Ma olin juba süngist väljas ja komberdasin mööda tubasid. Ma oleksin wabamalt käia wõinud, aga see seisis mu plaanides. Mõisamäja oli väga suur, rohkearwuliste juureehitustega, milles nagu ma arvasin, laboratooriumid, obserwatooriumid ja m. asusid. Kuid mõisas oli veel üks hiiglasuur, pikergune ehitus, mille otstarbest ma aru ei saanud.

Agarasti sain ka seda teada.

IV.

ARGENTIA.

Kord leidis professor Silver mind weranda päält, kus tihti istusin, seda ehitust waatlemast.

„Kuidas! Te juba jalutate?“ küsis ta lõbusalt, ühe käega halli pääd silitades. „See on väga häa. Kui teil midagi selle vastu pole, siis wõite juba täna õhtul minu ilma-kest teleskoopist waadata.“

Nii ma tegingi. Sel öösel nägin ma Argentiast — seda wäikest ilma, — nägin tema mägesid ja orgusid, heledate ja tumedate täppide näol. Sellal kui ma, nagu wõlutu, läbi teleskoopi seda wäikest ilma-kest imetlesin, kuulsin ka professor Silveri seletust.

„Minu ilm, nagu ma teda nimetan, on suure maawärisemise tõttu — palju tuhandeid aastaid tagasi — maakera küljest eraldunud tüki kujunenud,“ rääkis ta. „Minu teooria järele on see planeet, mida te praegu näete, omal ajal praegust Waikset ookeani täitnud. Et maakera Argentiast eraldumise ajal tasakaalu ei kaotanud, tuli sellest, et kõik wesi walguks saanud süwikusse. Ja wäike ilm, mille olemasolust me seniini midagi ei teadnud, keerles me

lähedal, alludes loomulikkuudele külgetõmbe seadustele. Ta on meile väga lähedal — natuke üle 8000 maili on ta meist eemal.“

„See on pääaegu maakera diammeeter,“ ütlesin ma wahel. „Wäga imelik, et teda seniini ei leitud.“

„See oleks imelik, kui Argentiast alati nii kaugel wiibiks, kui nüüd. Agarasti polnud nõnda. Ka taewakehade seisukord muutub! Selle põhjustest wõime ainult teooriaid teha. Külgetõmbe jõud nõrgeneb siin ja kõweneb seal. Omal ajal oli kuu kõigest 10.000 maili maakera eemal — praepuse 38.000 asemel. Sellal oli maakera hirmus elamiskoht. Mere tõusud ja mõõnad olid kuni wiis-kuussada jalga, ja nad korjusid mitte kaks, waid mitu korda ööpäewa jooksul. Siin tuli ligitõmbe muutus ja kuu kauges wähe-aawal, wiies enesega wäikse ilmakese, mida me Argentiaks kutsume, kaasa. Wäga wõimalik, et Argentiast järgnes kuule hiljem. Te küsite, mispärast ei leitud teda seniini? Wõib olla mäletate veel midagi Kuningliku Seltsi waielustest 94 aastat?“

„Ma olen ainult oma erialal, ni-

melt zoloogias, tegew olnud."

"Noh, nende waeluste põhjuseks oli kerasarnane mägi, mis olla kuu pääl, Mare Serenilatis läheduses. Keegi arwas, et ta oli selle mäe nõrka liikumist tähele pannud. Teda naerdi wälja. Keegi, teine — see olin mina — wäitis, et see pole mägi, waid maa ehk kuu kaasarändaja, mis niiwõrd kuu lähedal asub, et tema liitosana paistab. Ma wäitsin, et see planeet asub otsejooknes maa ja kuu wahel, liigub ühes wiimasega ümber maakora ja tal on samasugused nähted nagu kuulgi. Mõned tähtsamad astronoomid tegid kohe selgeks, et ma eksin. Siis esinesin uue teooriaga, nimelt — ajajooksul nõrgeneb kuu külgetõmbejõud, ja siis tuleb see keha, mida nemad kuu mäeks, aga mina maa kaasarändajaks nimetan, maakerale lähemale. Professor Zulich Beniinis, tegi kindlaks, et ma olen wale arwanisel. Minu teooriaid peeti ebateaduslikkudeks. Asjata püüdsin ma näidata, et sarnased nähtused pole uudiseks. Näituseks Marsi kuu Fobas, mis kõigest 5008 maili planeedist eemal asub, ja mille diameeter on kõigest 7 maili; Deimos, mille diameeter 5—6 maili, aga on Marsist 15600 maili eemal. Asjata. Mind nimetati wärwide leidjaks, aga mitte astronoomiks. Olgu nii. Siis lootsin ma, et kord kuuwarjutuse ajal, kui Päike, Maa, Argentia ja Kuu on kõik, nimetatud järjekorras, ühes reas — tõmbawad Maa ja Päike ühisel jõul Argen-

tia maakerale lähemale, sest olin tähele pannud, et päikese külgetõmbejõud kõikuw oli. Lcotsin ainult, et kord, kui päikese külgetõmbejõud on suurenenud — juhtub ka kuuwarjutus. — Ja see juhtus. Ja mina olin esimene, kes sellest ilmale teatas."

Nii rääkis professor Silvel lõp-mata. Palju leidis ka tema kõnes puht-teadustiikku, milles ma aru ei saanud.

"Ja siin on minu planeedi teleograafia," ütles ta wiimaks, suurt üleswõtet lahti keerates, mis riide pääle oli kleebitud.

See oli see pilt, mida ma wajasin! Jutuajamine professoriga sundis mind wargust unustama, aga nüüd sain kohe tähepanelikuks.

"See üleswõtte pole weel awaldud," seletas ta. "Ma olen teda ainult mõnele üksikule näidanud. Te imestaksite selle summa üle, mis mulle tema trükis awaldamise eest on pakutud, aga ma ei wõtnud ettepanekuid wastu. Ma tahan enne oma töö lõpetada. Ma pean suure kawatsuse teostama. Kui see on sündinud, siis alles teatan oma töö tagajärgedest ilmale. Ainult siis, mitte warem."

Ta rullis üleswõtte kokku ja pani sahtlisse. Ma panin tähele kuhu. Pärast hiilin ma obserwatooriumisse tagasi ja omandan ta.

"Noh," lõpetas ta, "täraseks õhtuks on mul weel palju tööd..."

V.

ÜLLATUS.

Ütejäanud õhtupooliku wiibisin ma Unice seltsis ja ma mõistsin, et armastan teda hullumeelselt. Ma olin teelahkmel. Üks tee oli alatu, kust tagasipöörarist pole ja mis te-

da minust kaugele ja teda mind põlgama sunnib. Teiseks teeks oli loobumine minu kawatsustest, tema isa rööwimisest; et wähegi Unice wääriline olla, pean ka oma pere-

meestest lahku lööma. Sest ma ei wõi armastust wõita, kui harilik waras olen.

Sõnadega on wõimata seda kõhalemist kirjeldada, mis sel ööl üle elas. Kord otsustasin minna ja ta armastust paluda. Kord käisid wärinad üle keha, kui mõtlesin, et mul pennigi hinge taga põle. Siis otsustasin seda täide wiia, mille pärast tulin. Ma pean rikkaks saama. Aga kui ma neiu silmadesse waatasin, sain aru, et sarnane kõlwatu rikkaks saamise wiis, teda minule kättesaamatuks teeb.

Unice oli mulle kõik. Jonathan Silveri ilm oli Argentia. Minu ilm aga oli siin, minu ees — elaw, ilus ja silmadega, mis wiivad inimese paradüsi ehk põrgu.

Ja siis sai see osake ausust ja hädust, mis mulle weel järele jäänud, wõimust. Wõi oli see armastus, mis minu südant wallates, mind paremaks tegi, kui ma olin.

Ma tegi kiire otsuse. Sõidan ära, pesen käed sellest sogast, millesse mind mässiti. Hiljem, wõib olla, tulen tagasi. Muidugi ei lähe see nii kergelt, sest Carrington ja Francland teewad katseid mind ühingu hoida, sest ma tean liiga palju. Aga olgu mis on, ma teen nii kuidas otsustasin.

„Ma sõidan ära,“ ütlesin ma Unicele sel õhtul. Waewalt wõisin ma rääkida. Iseäralik rahutus waldas mind: ma tahtsin end paljastada ja süüdistada, sest tundsin, et pole wäärt talle silmadesse waatama. „Te olite wäga lahke minu wastu — liiga lahke.“

Ta waatas mind kiire pilguga, nagu oleks ebaharilikku tooni minu hääles kuulnud.

„See on arusaadaw, sest ma pidin teid rawitsema,“ ütles ta. „Olin ju ise süüdlane.“

„Te olete minult wõtnud, mida ma enam tagasi ei saa,“ pahwatasin

ma kohmakalt.

Jälle kiire pilk, siis nihkus ta weidike eemale. Külmi wärin tõmbus mind, tema liigutust nähes, ent see ei takistanud mind oma mõtteid wälja ütlemast. Las teab kõik, Tundsin metsikut lõbu sarnasest enesepiitsutamisest.

„Ma pole wäärt teie kätt suruma,“ jatkasin ma. „Olen teiega wõrreldes alatu inimene. Kui kõnleksin teile tõtt, siis teaksite, kui wõrd wäärtuseta olen, sest ma ilmusin siia alatute kawatsustega. Ma ilmusin wõõra plagu all. Olen waras oma kawatsustega. Ent teie õpetasite mind häbenema. Teie tegite mulle seda hääd. Selle tõttu peaksin teid armastama. Ja ma armastan teid. Kõnelen seda otsekoheselt, kuid uhkusega. Kõnelen tõsiselt, sügawamalt südame põhjast. Ja ma ei usu, et on wõimalik teid kunagi unustada. Enam pole mul ütelda. Teie isa on ametis. Ma ei tülita teda. Tänan teda kirjallikult. Teid aga tänan te häduse ja selle eest, et mind minust enesest päästsite. Elage hästi!

Ma jooksin werandalt alla ja ruttasin aeda. Tagasi waadates, nägin teda seiswat kui marmori kuju, samba juures, siis kadusin warjurikale kõnniteele, mis mõisast wälja wiis.

Waewalt jõudsin wiisteistkümmend sammu jooksta, kui kuulus nagu hüüaks ta mind. Peatusin, pööraselt pekswa südamega, kaheldes, kas ei eksinud ma.

Ja siin sündis midagi ootamatut. Puude tagant kargasid wälja kolm inimest, haarasid minust kinni ja enne kui jõudsin neile küsimusega esineda, ehk wabadusse rabele da, tundsin pigistawaid külmi ahelaid käsirandmete ümber.

„Milles asi seisab?“ hüüdsin ma. „Mis te soowite?“

„Arwame, et teid soowime“

sõnas üks neist. „Oleme politseist, kui teada soovite. Teie nimi on Thomas Faversham?“

„Jah,“ vastasin ma ning pahad aimdused asusid südamesse.

takse pettuses. Kõik, mis te ütlete, kasutakse teie süüdistuseks.“

„Kardan, et siin on arusaamatusega tegemist,“ algasin, enese üle walitseda püüdes.

... See mees on minu peigmees...

„Tähendab olete see, keda me vajame. Võime ütelda, et teie kaaslased wangistud on, ning et nende kontorigist leidsime teie kirja, mida siit kirjutasite. Teid süüdis-

„Kui nii, siis oleme walmis oma teguwiisi üle wabandama, aga see on kahtlane. Te nähtawasti püüdsite põgeneda sellest majast. Lähe-me tagasi ja selgitame, kuidas teie

end ülal pidasite."

Nende minutite jooksul olin kõige sügavamalt alandud. Ma tundsin tormilist, hinge kõrwetawat piina. Mind wiidi tagasi majasse. Mäletan professor Silveri, kas mule ja minu wangistajatele eeskojas wastu tuli; ta silitas oma halli pääd ja uuris mind imeliku waatega.

"Ei mäleta," algas ta, "mul pole midagi kaebada. See isand..."

"On salga liige, kes walmis taitis saada, kõige alatuma pettusega, mis meie ajal wõimalik — kui ta aga see on, keda mina otsin. Ja arwan, et see isik on tema."

"Teie eksite," kostis kõlaw naiserahwa hää, mis minu südamest erutawalt wastu kajas. "See isand on minu külaline. Ta paranes wast raskest haigusest, mille juures mina tema rawitsejaks olin."

"Kardan, miss, et teie teda ei tunne. Tema seisab ühenduses kahe tuntud seisega, kes mõtlesid asutada ühingu, kelle ülesandeks oleks eksploateerida seda uut ilma wõi hiilgawat tähte, mille herra professor hiljuti leidis. Nende kuulutus kõlab, kui tõsine muinasjutt. Nadawatseid sinna aeroplaaniga sõita."

Professor Silver naeratas waikselt, silitades oma halle juukseid.

"Põhikapitaal on arwatud kahe miljoni pääle. Waikse okealani Seebimulli ajast, pole suuremat kelmust senini nähtud."

"Kardan, et wale jälgedele satustite," sõnas Unice kaunis terawalt. "See inimene on minu peigmees."

Tekkis waikus. Mu süda ei

tuksunud enam. Professor Silveri näoilme muutus. Ta waatas uuriwalt enne mind, siis tüärt, kuid ta ei ütelnud midagi, olgugi, et wäga huwitaw oli ta mõtteid sel silmapilgul teada saada.

"Wõib olla ja, wõib olla ei, Kuid inimene, kes kohtlastele inimestele lõksu walmistab, inimene, kes kuulujuttu laiali laotab, et taewa tähe peale lendab, wõib olla ainult kelm," waidles detektiiv.

Ma panin kiiret pilku tähele, mida professor Silver oma tütreaga wahetas.

"Tulge mu järele, mu sõbrad, ja ma näitan teile midagi," ütles ta ukse poole minnes.

Me astusime majast wälja ja lähenesime suurele ehitusele, mis warem mind wäga huwitas. Käsi-raudade peale waatamata olin wäga õnnelik Unice korwal kõndides.

Ehituse üks oli awatud. Professor puutus nuppu ja süütas elektripõlema. Ja me nägime suurt, wäluwast terasest walmistud masinat, mis kuni laeni ulatas — masinat, mis kokkuseatud tiibadest, propelleritest ja iseäralikust, enesest jõudu peituwast mehanismist. See oli suur õhulaew.

"Ma tahan oma uue ilma pääle lennata," ütles professor Silver rahulikult. "Ja see on minu laew."

"Kuidas? Kas ka teie olete selles ühingu — selles pettuses?" sõnas detektiiv rusutult.

"Ma ei tea midagi temast. See siin on minu era asi. Ja see herra, keda te nii karmilt kinni hoiate, tuleb minuga kaasa."

VI.

AWALDUS.

Me olime kahekesi — Unice Silver ja mina. Kui inimese silmad wõiwad jumaldamist awaldada, siis awaldus see minul. Ma tundsin oma wäärtusetust ja olin enese arwates kõige alatum inimene ilmas.

„Te olete nii palju minu hääks teinud,“ sosistasin ma ärritult, kuulates inimeste samme, kes mind arreteerida tahtsid. Nähtawasti tahtsid nad lahkuda.

Nendega wähe aega rääkides, wabandas professor Silver end kiire tööga, et neist lahti saada. Sama kiire töö oli arwatawasti põhjuseks, et ta ka meid waatama ei tulnud: ma kuulsin ta töökoja ukse kinni tõmbamist, kuj palkonil seisin. Wõib olla unustas ta juba, et mõne minuti eest kuulis üdhist, mis ta tütre õnne puutus.

„Te olete nii palju minule hääks teinud,“ kordasin ma, „et minu poolt oleks julmus loota seda kunagi tasuta. Kuid ma olen nõus elu andma. et teid õnnelikuks teha.“

Paberile kirjututena näiwad need sõnad külmadena. Ent ma rääkisin seda, mida mõtlesin. Ma ei osanud rinnus mässawaid häbi, tänu ja jumaldamise tundeid awaldada.

„Ma ei taha, et teid arreteeritakse,“ ütles ta.

„Mispärast?“ wajdlesin mina. „Ma olen ju seda ära teeninud. Nad ütlesid õigust. Olgugi, et ma selles ettewõttes päätegelane polnud, kuid ma wõtsin tõesti plaanist osa. teie isa ülesleidust kasutades, kohtlastelt ja kergeusklikkudel inimestelt raha wälja petta. Me kinnitasime, et tahame Argentia pääle lennata ja säält maapõues peituwaid warandusi ära tuua.“

„See on ka minu isa eesmärk,“ ütles Unice tasa. „Te nägite ta

„Zodiac'i.“ Ta noogutas suure küüni poole, mis heledasti walgustud ja kust haamri löögid metalli wastu kajasid.

„Kuid meil polnud seda kawatsust,“ jätkasin, talle oma hinge paljastades. „Me ei pidanud seda wõimalikuks. Kuid Carrington lubas oma prospektis seda teha. Nimelt, oli suur kelmus kawatsusel. Algul polnud ma sellesse segatud, aga hiljem, kui leiti, et mind kasutada wõidakse, tõmmati ka mind ühingusse. Ma olin nõus wargaks saama teatud sissetuleku osa eest. Ma ilmusin siia, end teisena esitades ja kawatsesin teie isalt Argentia üleswõtet warastada, mida me siis prospektis oleksime awaldanud, et ta tõenäolisem paietaks.“

„Kuid teie ei täitnud oma kawatsust, olgugi, et seda kergesti teha wõisite,“ ütles ta, nagu tahaks minu teguwiisi õigeks mõista. „Ja te otsustasite täna õhtul kõigest sellest lahti ütelda, mulle jutustades... mulle awaldades...“

„Oo, ja, kuid siiski pole ma usaldust ära teeninud!“ katkestasin teda, tundes rahuldust enesepiitsutamisest. „Te mõjusite mu pääle. Mu ülesanne sai mulle wastikuks, kui ma teid nägin. Teie ausus wõitis minu paha mõtte, aga mitte mina. Ma olen nuhtlust teeninud. Mu nuhtlus seisis selles, et häbenesin teie ees. Mu nuhtlus seisab kahetsuses, et ei kohanud teid warem, kui ma weel wähegi teie wäärioline olin.“

„Kuid te ütlesite, et armastasite mind,“ wajdles ta ebaloogiliselt.

„Jah? Ja siin algabki nuhtlus,“ ütlesin ma wärinaga hääles.

„On siis meile weel midagi tähtis?“ küsis ta rahulikult mulle lähenedes ja silmadesse waadates.

„Te awate mulle paradiisi wärawad,“ sosistasin ma hingeldades.

„Mæ awame nad seltsis,“ ütles ta iseäraliku, tasase naeratusega.

„Wõib olla, leiame paradiisi Argentia pääl!“ lisan ta wähe hiljem, kui kuulsime suurest küünist haamri hoope.

„Teiega on igalpool paradiis,“ wäitsin ma kõigi armastajate eeskujul ja täiesti ebakohaselt.

Terwe õhtu olin ma mingisuguses joowatases, kuid hommikul tuli kainenemine, ja kainendas mind mitte keegi, kui professor Silver. Ta kutsus mind oma kabinetti — wäiksesse toakesse, mille seinad piiratud raamatukappidega — ja kust uks wiis obserwatooriumisse. Nagu harilikult, suitsetas ta wäga palju ja tsirkli abil joonestas mingisugust keerulist diagrammi paberile. Ta töötas mitu minutit, enne kui mind nägi. Siis waatas ta mind imestanud näoga, tõstis kätt ja silitas omi halle juukseid.

„Ja-jah, ma kutsusin teid,“ sõnas ta. „Tänane leht tuletas teid mulle meele. Ma lugesin temas kahe kelmi arreteerimist, kes kawatsesid asutada ühingu minu plaanedi maapõues peituwate waranduste eksploateerimiseks. Oma prospektis, mis samas ajalehes awaldati, on nad geniaalset leidlikkust ülesnäidanud. Kuid ta teaduslik külg lonkab. Selles suhtes on kelmidel alati äpardused. Ajalehe teates on öeldud, et loos on ka kolmas isik tegew, keda seni weel tabatud pole. See isik olete teie, peab arwama?“

„Minu häbiks on see õigus,“ wastasin ma.

„Minu tütar tegi julge, peab ütlema, wäga julge ja ettewaatomata sammu, kui teid eila päästis.“

„Ma tean seda,“ pahwatasin ma.

„Loodan, et te olete ta wääriline. Unice on mulle kõik siin ilmas.“

„Ma ei wõi olla ta wääriline, — terwes ilmas pole kedagi, kes ta wääriline oleks,“ ütlesin ma alandlikult. „Ta on mulle kallim, kui Argentia teile,“ lisan juure, sõnadega oma tundeid wäljendada püüdes.

Ta waatas mind terawalt ja uuriwalt, nagu tahaks minu hingesse waadata. Ma kannatasin ta pilgu wälja. Olgugi, et ma warem pidin kelmiks saama, aga praegu olin ma weel aus mees nii sõnades kui mõtetes. Kuid ma seisin ta ees hirmust wärisedes, kui roimar, kes kohtuotsust ootab.

Wäga wõimalik, et Unice rääkis temaga minu kasuks, kuid on wõimalik, et ta enese mulje on minust hää. Oli kuidas oli, aga ta siirutas mulle käe.

„Tahan teid uskuda,“ ütles ta. „Usun, et teil on nüüd hääd tungid ja soowid, olid nad waremalt mis tahes. Ent õigele teele pöördada pole nii kerge. Teie seisukord on wähemalt kindluseta. Igal ajal ähwardab teid wangistus, ja olgugi, et eila õhtul pääsesime ühest ohust, aga ta wõib jälle üles kerkida.“

„Argentia pääl ei ähwarda mind arest,“ tähendasin ma mõõdamines.

„Ja, kuid seal wõib ähwardada igawene wangistus. Ma tahan ütelda, et risiko pole wäike. Rääkimata teatawatest ohtudest, mille wastu ma abinõud olen leidnud, wõib wäike juhusega, mis kõik minu täpsemad wäljaarwamised ümber lükkab. Külgetõmbe jõu wäljaarwamisel wõib ühe sajandiku osa eksimine, ehk kiiretamise wastupanek jne. meid ühendada nende taewakehadega, mis tühjuses keerlewad.“

„Kuid preili Silver tuleb teile kaasa,“ ütlesin ma.

„Jah, ta lendab.“

„Noh, siis lendan ka mina, kuhu tema lendab, et läbielada ohtusi, mis temagi,“ tähendasin ma,

„Kuid te ei wõi end lugeda te-

maga ühendatuks," ütles ta äkilise, asjaliku karmusega. „Teil seisab palju asju ees. Te peate oma jalgadele tõusma. Peate mõnusa nurgakese sisse seadma ja siis tuleb aeg ka naimiseks, kui leiате kohase pruudi. Aga nüüd minge," lisas ta weidi pehmemalt, oma diagrammide üle kummardades, kuid rääkis jälle, nagu oleks midagi meelega tulnud: „Me lendame homme õhtul, kui takistusi ei tule. Teil pole just palju aega oma asjade korraldamiseks, kui teil neid üldse on.“

„Mul on ainult üks mure — see on, selle aja jooksul mitte wangistatud saada. Mida rutam me lahku-me, seda parem mulle.“

Pääle seda polnud mul eham juhust professor Silveriga kõneleda; me wahetasime mitte üle kümne tähtsuseta sõna. Ma kohtasin teda

paar korda, kuid ta ei waadanud mind; ta waatas minust mööda, nagu oleksid ta mõtted kauguses heljunud.

Üks kord astusin ma tema juure ja küsisin, kas ma wõin ka talle millegiga kasulik olla.

„Ei," ütles ta hajameelselt omi halle juukseid sasides. „Teil pole midagi teha. Olge ainult õigeks ajaks walmis.“

Ma tundsin end häbistud olema. Ma polnud muud midagi, kui kasuta lihatükk — minu pää ja käed ei kõlbanud kusagile. Kuid ma tahtsin ka midagi teha. Ma teatasin sellest Unicele.

„Te jõuate weel midagi teha," ütles ta kindlalt.

Ja tal oli õigus. Töö ootas ju ba mind ja nõudis minult kõiki mu waimlise ja kehalise jõu pingutusi.

VII.

LAHKUMINE.

Möödus päew, selle järele — teine ja ligines igatsetud õhtu, mida ootasin kannatamatult. Mind erutas mõte eeltulewast sündmusest. Ka professor Silveri rahulikkus, kelle seltsis meie õhtustasime, ei vähendanud minu erutust.

Ma ei teadnud midagi õhuläewast, mille hooleks pidime usaldama endi elud — ma olin teda näinud ainult korra. Ma ei teadnud midagi tema liikumise jõust ega konstruktsioonist, ma olin ainult Unicelt kuulnud, et teda kaua oli ehitud ja et mitu ustawat mehaanikut, kes maja kõrwalhoonetes elutsesid, olid alaliselt isa juhatusel tööl. See peeti hoolega saladuses, nii et Unicegi ei teadnud palju rohkem kui mina.

Ja siiski usaldasin oma elu professor Silveri hoolde. Ma kujutasin seda pikka, hallijuukselist meest

mingisuguse üliinimesena, kes kunagi ei wõi eksida.

Ta jõi meie teekonna õnnelikuks kordaminekuks — see oli ainus waimustuse tunnus, mida ma tema juures märganud. Ma tegin samuti, waadates Unice särawaid silmi. Ta paled punetasid. Ta säras õnnest.

„See wana maailm teeb mulle palju muret," tähendasin ma. „Soo-wiksin, et wõiksim siit õnnelikult lahkuda ja samuti ka tagasi tulla.“

„Poole tunni pärast olge walmis," ütles professor Silver pääle sööki. „Ja tulge suurde parki.“

Ma küsisin temalt teateid riie-tumise kohta.

„Riie-tuge, nagu läheksite talwi-sele jalutuskaigule, ja muud midagi," wastas ta, „spetsiaal ülikonnad on laewal.“

Pool tundi hiljem läksin ühes Unicega parki. Me rääkisime vähe.

Arwan, et meid rusus mõte eelseisvast teekonnast. Jõudes parki, nägime eemal väljal „Zodiac'i“ viirastuslikku, ürgaegsele loomale sarnanewat kuju.

Ta keres särasid tuled, aga kui me lähemale jõudsim, aimasime masina wärinast, milline jõud peitus temas. Me olime umbes 200 meetert laewast eemal, kui Unice seistas.

„Mis ma tegin,“ hüüdis ta pahaselt, „ma unustasin oma päewapildianaraadi koju. Olgugi, et isal on kõik fotografeerimiseks tarwisminewad abinõud laewal, kuid tal pole aega minule kõiki waateid, mis mulle meeldiwad, üleswõtta ja seepärast wajan oma aparati, et enesele moment üleswõtteid teha.“

Mu pääs sähwatas küsimus, kas on üldse wõimalik selle hädaohtliku ja meeletu reisu kestwusel üleswõtteid teha.

„Ta on saalis, laua pääl, nahkastikeses,“ ütles noor nei. „Kas te tooksite ta?“

„Hüwa. Ainult kui nad ilma minuta ära tahawad lennata — siis pidagi nad kinni,“ wastasin ma tagasi minnes.

See tagasimineku oleks wõinud mulle saatuslikuks saada. Ma

tõttasin saali, wõtsin aparadi, ja hakkasin tagasi jooksma, kui korraga kaks tundmata isikut kruusaga silutud teele astusid.

„See ta on,“ ütles üks teisele.

Instinktiwsest arwasin ma, et need on kas detektiwid ehk politsei agendid, kes mind tahawad areleerida. Peatumata jooksin neist mööda, pöörates aasale, et teed lühendada, kusjuures üks politseinik pidi mind pääaegu tabama.

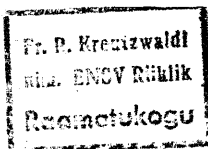
Ma wõisin hästi jooksta, sest koht oli mulle rohkem tuntud kui neile. Ma libisesin läbi põõsastiku, pöörasin alleele ja jooksin edasi, tundes tagaajajaid ikka weel kannul. Korraga komisasin üle kiwi, mis minu jalge ette juhtus. Seejuures nikastasin jala, mis minu jooksu kiiruse pääle mõjus.

Walu pääle waaanata jooksin ma edasi.

Wiimaks jõudsin parki. Mu ees seisis suur õhulaew ja taga jooksid detektiwid. Ma kuulsin nende sammude müdinat ja hingeldamist. Oma ees silmasin nõõrredelit, mis õhulaewa küljes rippus ja ülal, wäikesel platwormil seisis Unice. Ma nägin kuidas ta ettepoole kumardas. Ta hüüdis mulle midagi. Ma wõtsin redelist kinni ja hakkasin ülesse ronima.

(Järgneb)

ALEXANDRE DUMAS

i s a j a p o e g

ANEKDOOT

ALXANDRE Dumas-poeg uhkustas wäga oma Pa-riisi korteri juures asuwa aiakesega, mille ta oma plaani ja maitse järele korraldanud. Olgugi et kirjani-ku sõbrade kurjad keeled tõendasid, et see kiidetud aed pole taskurätist suurem, kuid talle enesele ei ju-lenud seda keegi ütelda.

Kord kutsus selle miniatüür aiakese õnnelik oma-nik oma kuulsa isa seda imet nautima. Isa wõttis kut-se wastu, ja poeg näitas talle igat lille ja põõsast, mis wäga targalt ja otstarbekohaselt wäikse maalapi pääle paigutatud, ning wiimaks istusid pingi pääle ainsa, aias kaswawa puukese warju.

Kuid Dumas-isa soontes ei woolanud mitte asjata naljaarmastaja mulati weri. Ta hakkas rätiga lehwitama ja andis igapidi mõista, et tunneb enesel halb.

„Mis on sul, isa?“ küsis poeg kokkunikult.

„Ma ei tea, kuid mulle näib, et lämbun praegu.“

„Millega wõin ma sind nüüd aidata?“ hüüdis poeg, ja ta hääles kuuldus tõsine rahutus.

Kuid ka see ei suutnud isa liigutada ja teda poega narrimast takistada, ning ta pomises hoigega:

„Kas sa ei wõiks oma kabineti akent awada, et aeda wähegi wärsket õhku lasta!“

Ta wõttis neiu käe, tõstis oma huulte juure
ja suudles seda.

TEELAHKMEL

Edward Cecil

Kunstnik W. Dewar'i ilustused

CECIL, sa oled väga iseäralik paberosside suitsetaja.“

Cecil Farley vaatask imestavnult üle ajalehe.

Midagi iseäralikku pahast leidis ta oma isa hääles. Edward Farley oli üks sarnastest meestest, kes pahane olles, meelitusi ei jaganud; pigemini armastas ta tagasihoidlikult wait olla, kui otsekohe oma mõtteid väljendada.

Seepärast mõistiski ta poeg, et midagi halba oli tulemas.

„Kuidas nii, isa?“ küsis ta.

„Sa raiskad rohkem, kui suitsetad. Tuhatoosis on kolm poolikut. Need on head paberossid.

Sinusarnasele poisile on nad üleliiga head.“

Cecil Farley pani lehe ära, et väljakutset vastu võtta.

See oli tema meeldiw harjumus ja ta ei tahtnud lubada, et talie selle eest etteheiteid tehti. Asi iseendast polnud suure tähtsusega. Tähtis võis aga olla küsimus, mis selle taga peitus.

„Kas sulle ei meeldi, et ma nii kallid paberosse suitsetan,“ küsis ta.

„Ei,“ vastas isa. „Seda ma ei tahtnud ütelda. Ma olen maksnud sinu Cambridge'i ülikooli hariduse eest ja ma mõtlen ainult, mis

tagajärjed sellel on olnud. Paberossid on ainult üks detail mis näitab, kuidas sinu tulewik kujuneb.“

„Ma katsun oma paberossidega kokkuhoidlikum olla,“ ütles Cecil diplomaatiliselt. „Ma tean, et on raiskamine neid pooltli suitsetada. See halb komme on mulle juure harjunud.“

„Hüwa, — küllalt sellest. Ma tahan sulle täna õhtul midagi ütelda. Sellest pole meeldiw rääkida. Asi on järgmine. Siin, minu majas, teed sa midagi, mis pole aus. See peab lõppema.“

Sarnane süüdistus oli tõsine ja Cecil Farley tundis seda, vaatamata, et ta harilikult halba seisukorda kunagi tõsiselt ei võtnud, kui oli võimalusi väljapääsemiseks.

Ta imestas, sest ta polnud veel kuulnud isa sarnases toonis rääkivat.

Toas, kus nad kahekesi wiibisid, walitses piinlik waikus. Noor Cambridge'i üliõpilane istus rahulikult ja ootas. Ta oli seltskondliku kaswutuse ja hiilguse saanud ja see-pärast ootas otsekohest süüdistust, enne kui end kaitsema hakata.

Ka ta isa waikis. Ta oli kindlasti otsustanud teatawat küsimust kõne alla wõtta. Ent nüüd, kus selleks aeg jõudnud, oli tal piinlik alata ja ta loptis, et poeg aimab ise asjaolusid ja tuleb talle abiks. Aga poeg ei teinud seda. Wist oli süüdistus autuse kohta väga tõsine. See raskendas Edward Farley seisukorda. Ta oli alati närwilik, seistes silm silma vastu kriisiga.

„Mis ma teen?“ küsis lõpuks Cecil tasa. „Mis on autu.“

„Palun, ära kingi enam tähelepanu Florence Spearman'ile,“ ütles isa kohmetult.

Cecili terwele ja päiwitanud näole kerkis õrn puna.

„Kas tõesti inimesed ühendawad meie nimesid?“ küsis ta.

„Räägiwad nad meie kihlustest?“

„Jah! Ja see peab lõppema.“

„Mis põhjusel?“

„Lihtsalt see pole aus. Florence on väga ilus preili. Sul ei ole õigust tema tundeid kõita, sest sul pole lootust talle sarnast toredat elu wõimaldada, milles ta üles kaswanud.“

Ei wõinud enam raskemat hoopigi Cecili ülikooli haridusele olla. Tähendab, isa arwates on ta wõimeetu endale ja naisele ülalpidamist teenima.

Ta oli hea spordimees, kuid tegelikust elust polnud tal aimugi, oma 25 aasta peale vaatamata. Talle õeldi nüüd näkku, et ta ei tohi neidu armastada, kes talle väga meeldis. See oli wali hoop. Kuid ta mõistis, et isa kõneles tõtt. See oli kõige karmim silmapilk ta mehees.

Mõned küsimused tulid ta huulte, aga wõimata oli wäita, et ta rahaline wäärtus on suurem kui null. Ta ei suutnud tõendada, et jõuab naist toita. Aga ta tahtis veel midagi küsida.

„See oli sinu tahtmine,“ et astusin ülikooli,“ ütles Cecil. „Isa, nüüd kus sina wabalt kõnelesid, luba ka mind wabalt oma mõtteid awaldada. Armastasid sa teistele rääkida, et su poeg käib ülikoolis?“

„Jah, ma tunnistan seda. Kuid ma ei teadnud, et sa koolist ainult ornamentaalse eluwiisi omad. Ma lootsin, et sa hakkad töötama ja tööd armastama, aga mitte teda põlgama. Ent sa otsisid lõbu spordist, mängudest...“

„Jah isa, ma tegin nii. Kas wõid mind laita. Mulle meeldib sport. Sa ei oleks pidanud mind ülikooli laskma.“

Edward Farley kõneles kui aumees, warjatud pettumust tundega väljendades. Ta tahtis meeldimata oludest wabaneda. Nüüd oli poja kord!

kõneleda. Cecil teadis, et oskas hästi elada ja elu maitsta. Ehk ta küll nagu paljud ta seltsilisedki, endale weel ülalpidamist ei teeninud, oli tal siiski selleks lootus, mis nüüd purustati, sest tal puududa oskus tööd teha. Teda tunnistati tööwõimetuks ja talle jäi ainult üks wäljawaade — hakata wõimlemise õpetajaks, ehk rännata wälja. Ta seisis ilutsejate — laisklejate ja töömeeste wahapeal. Õigemini, ta kuulus laisklejate kilda, kuid seejuures oli ta õige koht nagu irooniline pilge, wäljaspool seda mõnusat elu, milles ta seni wiibinud.

Isal, kes asjasse süwenenud, oli tõeäi põhjust tema üle kurb olla.

„Oli te wahekorid rohkem kui sõprus?“ küsis ta pojalt.

„Jah,“ wastas Cecil. „Õnnetuseks on see nimelt mulle rohkem kui sõprus.“

„Kurwastab mind wäga,“ tähendas isa.

Siis, wähe hiljem, algas ta jälle:

„Mu poiss, sa pead mõistma, et see on nii, nagu ma rääkisin. Sa ei wõi ta kätt paluda.“

Cecil Farley waatas talle tarretanult otsa. Ta näis unustama, kus ta wilbis ja mis sündis. Ta mugaw elu oli kadunud. Selged, kuid wilet-sad faktid seisid ta ees. Terwe suwe polnud ta neid näinud. Talle tulid isa sõnad meele, et ta praegune tegewuseta elu wõib sarnaselt ainult niikaua kesta, kui isa elab. Pärast isa surma kaoks ka hea sissetulek ja warandust jääks wäewalt niipalju, et lesk end elatada suudaks.

See oli armastajale raske hoop, kui ta armastud neiu peale mõtles. Ainust tröösti leidis ta waid selles, et alles nüüd sai aru, kui armas oli talle Florence Spearman. Warem ei tunnud ta seda, sest ta pidas elu lseenesest edenewaks progressiks.

„Ma arwan, et pean ta maha jätma,“ ütles ta tuimalt. Kuid Edward Farley ei wastanud, nähes et

oli pojale walu walmistanud.

MÕNED meist on loodud kangelasteks. Wäliselt seda märgata pole. Mõnes harilikus wälimusega inimeses wõib hiilgaw kangelane peituda. Keegi seda ei tea. Kangelasi leidub igalpool, nii waeste hulgas, kui ka rikaste majades.

Mõeldes nende meeste ja naiste peale, kes auga ajaloos püsiwad ja kõigepealt seda tõendawad, et inimene on loodud Looja näo järele, — wõiks nende kõrwale ka Cecil Farleyd seada, sest ka tema tahtis nüüd midagi kangelaslikku korda saata. Ta oli walmis minema ja kõik Florence Spearmaniga lõpetama. Teda armastades, oleks ta läinud ja ütelnud, et kõik oli ainult huwitaw sõprus. See oleks ainult Florence'i üllatanud. Wõib olla, oleks südametunnistus Cecilii piinanud ja teda sundinud tõtt kõnelema, aga ta suruks selle tungi alla ja taganeks — mõnele teisele teed andes. Warsti mõistab neiu, et on eksinud, tema armastuse peale lootes, ja heidab abiellu mõne teisega, kel rohkem wõimalusi teda ülalpidada.

Siiski juhtus, et Cecil Farley polnud sarnaseks kangelaseks loodud, ehk ta küll kindlasti otsustas Florence'ile näidata, et kõik tõde, oli ainult efemeerne sõprus.

See oli Hampsteadis, ühe rahamehe poolt korraldud tantsuõhtul. Oli ilus suwiöö; Cecil ja Florence jalutasid aias. Noormees lobises tühistest asjadest — nagu kawatsenud. Florence ei takistanud teda. Wähe hiljem tuli waikus. Silmapilk oli millegi tähtsama kohane.

Siis, järsku pahwatas ta sellest, millest otsustanud rääkida — kogelades ja kohmetult, kuna ta oleks pidanud seda naljatades, külmawereliselt tegema.

„Florence, kas te ei leia, et me

näeme ühteist liiga tihti?" küsis ta äkitselt.

Oleks öö päewaks muutunud — poleks Florence Spearman rohkem imestanud kui praegu.

"Mispärast?" küsis ta, "mis sa tahad ütelda?"

"Lihtsalt seda," wastas noormees, pooleldi suitsetatud paberossi ära wisates, "rahwas ühendab meie nimesid."

Neiu peatus, samuti ka Cecil. Nüüd mõistis noormees, et mitte tema üksi ei armastanud. Ta teadis, et tema armuawaldust ei lükata mitte tagasi. See oli silmapilk, mis nõudis kangelasmeelt.

"Rahwas ei tohi meie nimesid ühendada," ütles Cecil meelitawalt naeratades. "See läheb liiale."

Neiu ei ütelnud midagi, mitte midagi. See waikimine tegi Cecilille otsuse läbiwiimise raskeks, kuid Farleyl oli kindlust.

"Ei maksa, kaugele tungides, ilusat asja häwitada," ütles ta ja wõttes portsigaari, süütas uue paberossi kindla käega.

Ta etendas oma ösa nii loomustruult, et Florence, waremalt märganud tundemärkide peale vaatamata, mis wastupidist lubasid oletada — arwamisele tuli, et Cecil oli ainult harilik flirtija, kuna tema oma südames armastust kandis. Nende wahekoord oli ainult ilus sõprus. Ta oli rumal, et seda walesti mõistis.

Siis naeratas ka tema.

"Rahwas teeb igast tühjast asjast jutu," tähendas neiu. "Kas lähme tagasi — tantsima?"

Noormees andis käsiwarre ja nad läksid tagasi, waikides.

Maja juure jõudes, peatus Florence.

"Ma tahan weel midagi küsida," ütles neiu. "On see tõsi, et te tahate wäljarännata?"

Farley imestas.

"Esimene kord kuulen seda,"

wastas ta. "Mispärast arwate nii?" "Rahwas räägib nii, see on kõik."

"Kuid Cecil teadis — see polenud weel kõik.

"Kes?"

"Robinson-Smithid. Eila käisime me emaga seal."

"Oh, need kaks kassi! Ma palun wabandust — nad on kaks lasterdajat wanatüdrukut."

"Nad on kaunis kawalad wanatüdrukud. Nad kõnelesid, et harilikul ülikooli haridusega mehel on wähe lootust leiba teenida. Ema kõneles teie eest. Ta ütles, et on tihti seda kuulnud, aga tema teada elada kõik ülikooli haridusega mehed wäga hästi; kas nad wõiks näituse tuua. Mary, kes alati suurstab, et räägib tõtt, tõi näituseks teid. Ta ütles, et teil ei jää muud üle kui wäljarännata. On see nii?"

"Selles on palju tõtt," wastas Cecil julgelt.

"Siis — te rännate wälja?"

"Wäga wõimalik."

"Hüwa — ka mina ei taha tänna tõtt warjata," ütles Florence kindlasti. "Ma mõistan mispärast kõnelesite te inimestan, kes me nimesid ühendawad."

Wõimata oji Farleyl weel kangelaseks jääda. See oleks üliinimlik olnud. Olukord oli neile mõlemile selge.

"Florence," küsis ta, "tähehdab see teile palju, kui ma wäljarändan."

"See oleneks nii mitmest..."

"Millest?"

"Kas ma teiega kaasa sõidan?"

Cecil ei uskunud oma kõrwu. Silmapilgu wõitles ta enesega. Neiu ei wõinud ju teada, milline elu ootab teda uuel maal. Ta ei tahtnud Florence'i willetsusse wiia, sest ta armastas teda.

Ta wõttis neiu käe, tõstis oma huulte juure ja suudles seda.

„Ma pean teile ütleva kuidas lood tõesti on,“ ütles ta kõhklewalt.

„Homme,“ vastas neiu, „mitte täna. Täna peate ütleva, mis mina kuulda tahan.“

Nad läksid roosjaeda tagasi.

MISTRESS Farley oli väga pahane kui kuulis, et ta ainus poeg peab väljarändama.

„Hüwa, mu kallis,“ tähendas abikaasa ta hädaldamise peale. „Ta ei tee siin wanas ilmas midagi head.“

„Ta on weel noor,“ jatkas naine. „Me elame hästi. Ma ei taha, et teised räägiksid, nagu oleks me poeg väljarändama sunnitud.“

Oma abikaasa hea sissetuleku tõttu elas ta väga hästi. Ta oli ilusa maja perenaine, ilusas tänawas ja pidas kolm teenijat. Tal olid kolm noort, abiellumata tütar, ja isegi kui ta leseks jääb ja tütreid abiellu ei astu — ka siis elaks ta hästi, wõib küll olla — vähemas majas ja vähema uhkusega. Ta oli üks sarnastest naistest, kes alati kõige paremat loodawad, kuigi kõige halwem juhtub. Ta teadis — ta poeg peab hakkama ise endale ülalpidamist teenima, kuid praegu oli ta temaga väga rahul, sest talle meeldis poja seltsis wiibida. Kandes Cambridge ülikooli märki, oli Cecil talle ja ta tütardele Hampsteadi seltskondlikus elus väga kasulik. Ja väga wõimalik — mõne aja pärast läheb Cecilil kuidagi korda enda seisukorda kindlustada. Selles polnud kahtlust.

„Ma ei suuda uskuda,“ ütles ta Edwardile, „et kõik raha, mis me tema peale kulutasime, on ilmaaegu raisatud.“

Abikaas vastas lühidalt.

„See on nii.“

„Kuid ma ei taha, et ta rändab wälja,“ lausus naine tooniga, milles kuuldus waikne protest.

Edward Farley kehitas õlgu.

„Armas Julia,“ tähendas ta. „Sul pole õigust talle tee peale etteastuda, ehk ta küll sinu poeg on. Ta peab elus edasi jõudma. Kui ta seda siin ei tee (ja kindlasti ei tee ta seda siin), siis peab ta asumaades õnne otsima.“

„Ma ei taha midagi wäljarändamisest kuulda,“ kordas naine kangekaelselt, „see on rumalus.“

„Just wastupidi,“ vastas mees pahandades, „see on mõistlik tegu.“

Kui ta magama heites lambi kustutas, jäi abielupaari wahele lahk-arwamine walitsema. Julia Farley laitis abikaasat aga mitte poega.

Järgmisel õhtul läks asi kriisini.

Kui keegi jalutaja oleks sel õhtul enne kella 9 Hampsteadis, Grassland Gardens tänawas maja nr. 20 söögitoa aknast sisse waadanud — oleks ta nelja inimest rikkalikult kaetud laua taga lõunastamas näinud. Laua otsas istus halli habemega, karmi kuid meeldiwa näoga, wana-poolne mees. See oli Edward Farley kes igal õhtul, pärast rasket tööpäewa, Cityst kojutulles, söögiajaks ümberriietus, laisalt sõi ja lõpuks häid sigarisi suitsetas. Ta polnud mitte rikas mees, aga tal oli hea sissetulek ja seepärast elas hästi. Temast wasakul pool istus ta poeg, kes Horrowis ja Cambridges õppinud, kena noormees, tugewa ja awaliku näoga, nähtawasti spordimees.

Farley vastas istus ta abikaasa, hästi riietud keskealine naine, kes noorem näis kui ta tõepoolest oli. Poja wastas istus neiu, kes kõigi tähelepanu oma wäljapaistwa ja tüübiliku inglise iluga kõiitis. Florence Spearman oli inglise modern wabaõhu nelu — sirge, ilus ja wõluw. Wäliselt oli wõimata arwata, et ta on hea sportlane, selge ja praktiliku mõistusega.

Peale söömist, kui laud oli dessertiks pähklitega, kirsidega ja

marjaveiniga kaetud — tuli lähedusele perekondlik kriis. Cecil Farley oli selle eest hoolitsenud, et ta õed sel õhtul mitte kodus ei lõunastanud.

Oodates kohast silmapilku, lasi ta omad pommid lendu.

„Olen kindlasti otsustanud Kanaadasse väljarännata,“ ütles Cecil. „Ma kawatsen õige peatselt sõita ja ühte uude linna Rockie läheduses asuda. Olen kõik juba läbi mõtelnud.“

„Ära räägi rumalusi, Cecil,“ ütles ema pahaselt. „Ma ei taha sellest kuulda.“

Cecil ootas, ja kui keegi wahela ei rääkinud, pööras ema poole.

„See pole rumalus,“ tähendas ta. „Mis ma räägin, seda ma ka teen. See on mul ainuke lootus ilmas midagi väärtuslikku korda saata.“

„Wäga ekslik on väljarändamisest õnne loota,“ sõnas ema laiwalt.

„Kuidas nii?“ küsis Cecil pähkelt hammustades.

„Sa oled rumal,“ wastas ema kergelt. „See pole sugugi hukkamõistetaw kui 25 aastane mees, kes mitu aastat ülikoolis käinud, weel ametis pole.“

Kergus, millega ta küsimust käsitas, sai teiste poolt waikeusega ebaõigeks tunnistud. Ta tundis seda. Mispärast pidi see asi kahewõitlusena tema ja poja wahel kestma.

„Mis te sellest arwate, Florence?“ küsis ta neiuult.

„Mees ei wõi endale sportlikkude mängudega ülalpidamist teenida, mistress Farley,“ wastas Florence. „Arwan, teil pole meeldiw Cecili elukutselise golfimängijana näha. Pealegi pole tal küllalt kuulsust, et atleedi elukutsele anduda.“

Mistress Farley, oodates toetust, tundis end selle ootamata ja awaliku wastusega häwitatud olema.

„Kas tahtsite ütelda,“ küsis ta imestanult, et ka teie kiidate Cecili plaani heaks? Ma arwasin...“

Ta peatas ja muutis oma tooni, otsustades oma wiimast trumpi wälja mängida.

„Citys wõib isa sulle hea alguse wõimaldada,“ ütles ta Cecilile.

„Mu kallis ema,“ sõnas wiimane. „Ma tean seda. Aga mis kasu oleks seda teha, mis mulle kohane pole. Ma wõin minna kantsseleisse. Kuid warem ehk hiljem, wõisteldes mõne osawa, algkooli haridusega poisiga, wõiksin temast mahajäädä. Mõtle selle peale. Ükskõik millisesse ametasutusse ma läheksin, ma wihkaksin seda alati ja elaksin ainult wäljaspool teda. Mis tundes läheksin Citysse pärast 15 aastast harjumust wäljaspool City piire elada?“

„Selles on palju tõtt, millest Cecil räägib,“ tähendas Edward Farley laua otsast.

Järgnewal waheajal wõttis Florence rinnalt kokkupandud taskuräti, keeras selle ettewaatlikult lahti, nagu peituks temas suur warandus, ja wõttis sealt wäikese diamant sõrmuse.

„Cecil andis mulle selle sõrmuse,“ ütles ta tasa. „Ja ta ütles mulle, et teie, mister Farley, seisate meie kihluse wastu. Ma sain aru mispärast. Seepärast ei kandnud ma teda. Kuid nüüd ütlen ma, mis arwan Cecili Kanaadasse rändamisest.“

Edward Farley naeratas ja noogutas pead. Ta poeg waatas Florencei, nagu austaja waatab jumalannat.

„Mis te arwate?“ küsis mister Farley.

„Ma olen selle poolt.“ wastas nelu kindlalt, täis lootust ja julgust. Siis, kõheledes mis sõrmusega teha, tuli otsusele, et ta igatsus on läbiwaidud. Ta pani sõrmuse sõrme ja tõstis käe üles.

„Seda loodan ma tema wäljarändamisest!“

Waene mistress Farley tõmbus tagasi, kui romantilikkude awaldust nägi ja ei saanud sõnagi suust. Ta pilk peatus abikaasal.

„Ma ei tea, on see teile täiesti selge, mis teid ees ootab, kuni ta teile kodu loob,“ ütles Edward Farley, „kuid selle peale vaatamata leian, et teie olete Cecilile kõige

wastu seista,“ lausus ta. „Ka teie omaksed ei luba Teid kunagi minna. Näete kui rumal on mõte wäljarännata.“

Cecil hakkas seletama. Edward Farley, kes mõtetes wlibis, toetus tooli selgtoele ja waikis, kuna teised kolm küsimust harutasid. Mõne aja pärast ütles ta:

Ta pani sõrmuse sõrme ja tõstis käe üles. „Seda loodan ma tema wäljarändamisest.“

suuremaks tõukejõuks tööd teha.“

Florence Spearman näitas nüüd oma julgust ja terawat mõistust.

„Kui ma temaga lähen, pole mul midagi halba oodata,“ ütles ta.

Cecil tähendas selle peale, et raskused on väga wõimalikud. Kuid mistress Farley segas end wahele.

„Te ei suudaks karmile elule

„Ma arwan, te wõiksite Florencele sõna anda ja kuulata, kuidas ta otsustab.“

„Mina lähen Ceciliga,“ wastas neiu, „sest ta jõuab minuga palju rutemini edasi. Ma usun — pooled mehed teewad eksisammu, üksinda olles. Neil pole kedagi, kes neid julgustaks, — kedagi, kes nende

eest hoolitseks ja neid aitaks. Ja lõpuks ei kannata nad raskusi jälja ja tulewad emigreerimiselt tagasi. Cecil rändab jälja, et mulle ja endale kodu luua, ja mina lähen, et wiibida tema juures, kuni tal see korda läheb. Selge mõistus ütleb teile, et see peab nii olema. Ma pole laps. Kui minu omaksed alguses mu kawatsusega nõus pole, siis annawad nad mulle waba walliku, kui näewad, et ma oma plaanist ei loobu. Mu otsus on kindel. Ta karjäär seisab ka minu huwides ja ma sõidan temaga, et näha ta sihilise jõudmist.“

„Te wõiksite tulewal aastal siinsamas katset teha,“ soovitas mistress Farley, sest ta ei tahtnud poega kaodata. „Te ei suuda mõista, kui suurte raskustega on seotud teekond kaugele Ameerikasse, Kanaadasse.“

„Oh, mistress Farley, ka seda olen ma arwesse wõtnud.“ wastas Florence tõsiselt. „Siin, Inglismaal, seisab Cecil töömeeste ja nende wahel, kes wõiwad laiselda. Tähtsad pole seal eesolewad raskused, waid püsima jäämine, ja ta jääb seal püsima. Te näete, kuidas me teineteist armastame. Ärge arwake, et ma weel waba olen. Ta lootused on väljaspool Inglismaad — ja tema lootused on ka minu lootused.“

„Ma usun,“ ütles Edward Farley aeglaselt, „et te räägite tõtt. Kahekesi wõite endile suure sihi ette seada. Julgus kindlustab tagajärgi kõige rohkem. Kahekesi peaksite wäga õnnelikud olema.“

„Tänan teid,“ ütles Florence. Siis waatas üle laua Cecili silmi. „Tahad sa mind nüüd kaasa wõtta, mu kallid?“ küsis ta.

„See oleks suurepärane!“ hüüdis ta naeratades. „Mis arwad sa, ema?“

„Ma ei wõi seda ennustada,“

wastas mistress Farley.

Kuid ta silmad tänasid Florence, et neiu nii kindlalt ta poja tulewikku uskus. See oli kergendaw rahustus, mida tundis ema pettumuse tunnil...

KAKS noort inimest olid toast lahkunud. Kell oli 1 läbi ja teenijad imestasid, miks neid weel pole lauda koristama helistud. Edward Farley ja ta abikaasa waatasid üksteisele silmadesse. Sõnalausematult teadsid nad, et olid näinud isesugust kangelasmeelt, mis ainult tõsise armastuse juures mõeldaw.

„Mitte ükski neiu poleks sellal nõnda rääkinud, kui mina weel tüdruk olin,“ ütles mistress Farley. „Nad poleks julenud.“

„Wõimalik,“ lausus abikaasa. „On tõsi, et meieaegne modern naine on rohkem otsusewõimulik endasse puutuwate küsimuste lahendamisel, kui ta wanaema oli. Kuid tõsine armastaja on alati julge olnud.“

Praegu ei käsitanud Edward Farley ja ta abikaasa küsimust kui palju on meieaegsel neil kalduwusi hea ehk kurja poole. Nad teadsid, et modern naine otsustab ja ajab ise oma asju. Käesolewast juhusest wõisid nad näha, et neil polnud küllalt julgust, et poja kohta tõtt awaldada. Ainult Florence Spearmani julguse tõttu tuli tõde awalikuks.

„Ta on tubli neiu,“ ütles Edward Farley soojalt. „Ma usun, ta teeb Cecilist mehe.“

„Ta armastab Cecili,“ ütles mistress Farley õrnalt, nagu seletaks see kõik. „Ja olgu ta armastus kui suur tahes — Cecil on selle wääriline.“

„Ma arwan samuti,“ sõnas mees.

Nad mõistsid teineteist ja tead-

sid, et suur küsimus oli lahendud. Aga seal peitus veel midagi rohkem, mis sõnades võimata väljendada ja mis julgustab kuni kangelasmeeleni.

Ja praegu sündis mingi võim Edward Farleyd tõusma, abikaasa juure minema ja teda suudlema. Nad tundsid endid jälle noortena kui üksteise silmadesse waatasid. Abikaasa naeratasõnnelikult.

Wähe on inimesi, kes tõsist armastust ei tunne kui nad selle awalduwiise näewad. Polnud mingit

kahtlust, et Florence Spearman armastab Cecil Farleyd. Polnud mingit tarwidust nooremehe saatuse eest muretseda, kes nii suure waranduse wõitnud. Oma pettumuse peale waatamata tundis mistress Farley seda.

Ta läks abikaasa juure ja suudies teda.

*

- „FRANCIS SPAIGHT“

(JUTUSTUS SÜNDINUD JUHTUMISEST)

JACK LONDON

Kunstnik SIDNEY SAYMON-LUCAS'I ilust.

FRANCIS SPAIGHT purjetas ainult mizzen-topsail purjega, kui see juhtus. See oleneb rohkem madruste distsipliini puudusest, kui hooletusest, ja ka faktist, et paremal juhusel võis neid ainult keskmisteks merimeesteks pidada. Eriti tüürimehel, kes pärit Limerickist, oli varemalt merega tegemist olnud ainult Shannoni lahes Quebeci laewade ja ranna vahelises metsaparwetamisel. Ta kartis suuri laineid, mis pimeduses laewa jälgsid, ja hoolitses rohkem selle eest, kuidas neist kõrwale hoida, kui sellest, et laente lööke tüüriga vastu võtta ja laewa neile vastu juhtida.

Kell oli 3 hommikul, kui tema ebamerimehelik ülalpidamine katastroofi kiirendas. Nähes laenet, mis telstest hulga suurem, tõmbus ta kõssi, käsa tüürilt ära võttes. Purjek „Francis Spaight“ põikles esmalt kõrwale, kui laene ta pära kergitas, kuna laene ise parda peale langes. Järgmisel silmapilgul oli ta kahe laene vahel; laew kaldus nii palju küljeli, et luugid olid ookeaniga ühel pinnal ja laened uhtusid üle laewa, jäiste woogudega kõike laet pühkides.

Meeskond hakkas vastu; abitud, lootuse kaotanud, hirmust hullud mehed avaldasid oma tahtejõudu ainult kaeldumises käskusid täita. Mõned nuuksusid, teised su-

rusid end waikselt vastu nõoristikku, paljud pomisesid ehk karjusid tooreid sõimusõnu, ja kapten ega tüürimees ei suutnud neid sundida pumpama ehk purjedega auk kinni toppima, et laewale ülestõusmiseks võimalust anda. Terwe tunni lamas laew ja wiltsad argpüksid ronisid ning hoidsid takelwärgist kinni. Tüürimees ja kaks madrust uppusid kajutitesse.

Tüürimees oli laewal kõige tegewam mees ja kapten oli nüüd sama abitu nagu ta madrusedki. Ta ei teinud midagi, ainult kirus neid; üks madrus, Belfastist pärit, nimega Mahoney ja laewapoiss O'Brien, kes pärit Limerickist, raiusid kaks masti maha. „Francis Spaight“ seisis jälle otse ja oli hea, et laew oli puude laadungiga, muidu oleks ta põhja wajunud, sest ta oli juba pooleldi weega täidetud.

Kõitis hommik ja mässawas ookeanis kargles „Francis Spaight“ oma murdunud mastidega. — Põhjapool Atlandi ookeanis oli kesktaiw, ja õnnetud madrused olid külmast poolsurnud. Kuid ei leidnud kohta, kus nad puhata oleks wõinud. Kajutis, laewa püra oli wett kuni põlweni, aga siin vähemalt wõis läbitungiwa tuule eest warju leida ja seepärast kogusid kõik ellujäänud siia. Nad seisis kajuti mööblist kinni hoides ja üksteise vastu toetades.

Asjata püüdis Mahoney madru-seid wirgutada järjekorralist walwet sisseseada, et juhuslikult mõõdu-waid laewu appi kutsuda. Jäätorm oli neile üle jõu ja nad pidasid war-jupaika kajutis paremaks. Laewa-poiss O'Brien, kes oli kõigest 15-aastane, pidas laewalael Mahoney'ga waheldamisi wahikorda. Tema oligi see poiss, kes kella kolme ajal pea-le lõunat alla hüüdis, et püri on näh-tawal. See asjaolu tõi nad kajutist wälja ja nad kogunesid pärast waadeldes tundmata laewa. Aga ta oli kaugel ja kui ta silmapiiri taha ka-dus, läksid mehed külmast wärisedes kajutisse tagasi, ja mitte keegi neist ei läinud laele wahti wahetama.

Teise päewa lõpul jätsid Maho-ney ja O'Brien oma katse, ja siis jäi laew saatuse hoolde, aetud tuulest ning ilma wahita. Neid oli 13 inimest, kes ellu jäid, ja 72 tundi seisid nad kajutis põlwini jääkülmas wees, poolkülmanud, söömata ja neil oli kõigest kolm pudelit wiina, mida nad üksteise wahel jagasid. Kõik toit ja mage wesi oli all ja neid oli wõi-mata kätte saada, sest laew oli wett täis. Päewad möödusid. Nad ei sõõnud midagi. Wähesel arwul wõi-sid nad ka magadat wett saada, hoi-des supitriina kaant masti wastas. Kuid wihma sadas harwa. Kui wih-ma sadas, niisutasid nad ka endi rä-tikuid, mida pärast suhu ehk kinga-desse wälja pigistasid. Kui tuul ja ookean waikeks jäi, siis wõisid nad ka laewalage, mida laened ei niisutanud, kaitsudega kuiwatada ja niiwiisi wee tagawara täiendada. Aga sööki polnud neil mingisugust, ja polnud ka mingit wõimalust seda muretseda, olgugi, et merilinnud tühti nende peade kohal lendasid.

Waike ilmaga, mis tormile järgnes, kui nad olid juba 96 tundi jalgel olnud, leidsid nad kuiwi kohti, kuhu wõisid pikali heita. Aga kaua-egse soolases wees püstiseismise

tõttu tulid neile paised jalgadele. Need paised walutasid wäga. Kõige wähem puutumine ehk õõrumine sünnitas hirmsat walu, ja nende nõr-kuse ja wähesse ruumi tõttu jägid nad alatihti üksteisele haiget. Mitte keegi ei wõinud end liigutada ilma sõimu raheta ja hoigedeta teiste poolt. Nii suur oli nende õnnetus, et tugewamad rõhusid nõrgemaid, neid kuiwade laudade pealt ära, wee ja külma sisse ajades. Eriti hal-walt käidi laewapoiss O'Brieniga ümber. Olgugi, et laewal oli veel kolm poissi, kuid O'Brieni sõimati kõige rohkem. Seda wõib seletada ainult sellega, et selle poisi waim oli tugewam ja käskiwam kui teiste laewapoistel, ja et ta nõudis roh-kem oma õiguste teostumist, ning põlastas wäikseid, madruste poolt laewapoiste tehtawaid ülekohtuseid wäljaastumisi. Kui O'Brien lähenes madrustele, otsides kuiwa magamis-kohta ehk lihtsalt liikus, jagati talle tõukeid ja hoope. Omalt poolt nee-dis ta nende enesearmastust ja too-rust, ja teda tõugati, pekseti lja sõi-mati jälle. Kui õnnetud nad ka olid, aga teda tehti niiwiisi veel õnnetu-maks: ning alnult tugewasti arene-nud eluarmastus wõimaldas talle seda wälja kannatada.

Selle järele kuidas päewad möö-dusid ja nad ise nõrgenesid, suure-nes nende närwilikkus, mis omalt poolt O'Brieni kannatusi suurendas. Kuueteistkümnendal päewal olid kõik madrused näljast täiesti kurnatud; nad seisid wäikestes salkades, tase-kesi rääkides ja tihti waatasid nad O'Brieni. Oli keskpäew, kui peeti nõu. Kapten esines kõnelejana. Kõik olid kogunenud laewapärasse.

„Mehed,“ algas kapten, „me oleme kaua söömata olnud — juba kaks nädalat ja kaks päewa, mis näib nagu 2 aastat ja 2 kuud. Me ei wõi rohkem kannatada. See on üle inimese jõu — elada tühja kõ-

huga. Meil on tarwis tähtsat küsimust lahendada, mis on parem: surra kõigil või ainult ühel? Me seisame ühe jalaga hauas. Kui üks meist sureb, võivad teised elada, kuni mõni laew nähtawale ilmub. Mis te ütlete selle kohta?"

Tüürija Michael Behane, kes siis tüdri juures seisis kui „Francis Spaight“ hukkus, hüüdis, et see on tõsi. Teised jagasid tema arwamist.

„Ja see olgu üks poistest!“ hüüdis Sullivan, kes pärit Tarberist, hüüde ajal tähendusrikkalt O'Brieni peale waadates.

„Ma olen selles arwamises,“ jätkas kapten, „et see on heategu, kui üks meist sureb teiste eest.“

„Õigus, see on heategu!“ tõendasid madrused.

„Ja ma arwan, et parem on kui üks poistest sureb. Neil pole perekondi, keda nad toitma peawad, ja nad pole nii suureks kaotuseks sõpradele, kui need, kellel on naine ja lapsed.“

„See on õigus! Päris õigus! Nii peab ka tegema,“ pomisesid madrused üksteisele.

Kuid neli põissi tõstsid kisa sarnase ülekoahu wastu.

„Meie elud on sama kallid meile, kui teie elud teile,“ protesteeris O'Brien. „Ja me perekondadele kah. Mis puutub naistesse ja lastesse, siis pole ka minu lesel enam muud toitjat kui mina, seda teate te Michael Behane väga hästi, sest te olete ka Limerickist pärit. See on ülekoahus. Liisku heidetaku me kõikide, nii madruste kui laewapoiste wahel.“

Mahoney oli ainuke mees, kes laewapoiste poolt rääkis; ta ütles, et õiglus nõuab, et kõik liisuheitmisest osa wõtaksid. Sullivan ja kapten nõudsid, et liisku heidaksid ainult laewapoised. Tekkis waielus, mille kestwusel Sullivan O'Brienile hüüdis:

„Oleks tõesti hea sind teelt ära koristada, Sa oled seda wäärt. See oleks hea juhus sulle kätte tasuda, ja me huoltiseme selle eest.“

Ta läks O'Brieni poole kawat-susega teda kinni wõtta ja kohe tappa, ning paljud järgnesid talle, jalgu wadades, sama eesmärgiga. Kuid poiss kargas kõrwale, karjudes, et on nõus laewapoistega liisku heitma.

Kapten walmistas neli mitmesuuruses kepikest ja andis Sullivanile.

„Sa arwad, et liisuheitmine pole õiglane,“ hirwitas wiimane O'Brieni üle. „Seepärast hakkad sa ise liisku tõmbama.“

Sellega oli O'Brien nõus. Ta silmad seoti taskurätiga kinni ja ta laskus laewa aale põlwili, seljaga Sullivani poole.

„Kes saab kõige lühema kepikese, see sureb,“ tähendas kapten.

Sullivan tõstis ühe kepikese üles. Teised olid ta peos, nii et keegi ei wõinud teada, oli see kõige lühem kepike või mitte.

„Kellele saab see kepike?“ küsis Sullivan.

„Wäiksele Johnny Sheehanile,“ wastas O'Brien.

Sullivan pani kepikese kõrwale. Pealtwaatajad ei wõinud ütelda, oli see saatustlik kepike. Sullivan tõstis teise.

„Kes saab selle?“

„George Burns,“ oli wastus.

Kepike pandi esimese juure ja Sullivan tõstis kolmanda.

„Aga kellele saab see?“

„Minule,“ ütles O'Brien.

Kätku heitis Sullivan kõik neli kepikest ühte hunnikusse. Keegi ei näinud midagi.

„Sina said tema,“ teatas Sullivan.

„See on õieti,“ pomisesid mõned madrused.

O'Brien oli rahulik. Ta tõusis püsti, wõttis räti silme eest ja waa-

tas ringi.

„Kus ta on?“ küsis ta. „Lühike kepike, see, mis tuli mtule?“

Kapten näitas nelja kepikese peale, mis lael lamasid.

„Kust te teate, et lühike kepike oli mulle?“ küsis O'Brien. „Nägid sa seda, Johnny Sheehan?“

Johnny Sheehan, kes oli poistest kõige noorem, ei wastanud.

„Nägitetele?“ küsis siis O'Brien Mahoneylt.

„Ei, ma ei näinud seda.“

„See oli õiglane liisuheitmine,“ ütles Sullivan. „Sa katsusid oma õnne ja kaotasid, see on kõik.“

„Liisku heideti õieti,“ lisas kapten. „Kas ma ise ei näinud? Kepike oli sinu, O'Brien, ja sul on aeg end walmis seada. Kus on kokk? Gorman, tule siia. Toogu keegi supitirina kaan. Gorman täida oma kohust nagu mees.“

„Aga kuidas ma teen seda?“ küsis kokk. See oli otsusewõimetu, nõrga silmadega ja lõuaga, tahtejõuta mees.

„See on järe mõrtsukatöö!“ hüüdis O'Brien.

„Ma ei taha seda,“ sõnas Mahoney. „Ma ei wõta mitte raasugi suhu.“

„Tähendab, sinu osa jääb mehele, kes sinust parem,“ hirwitäs Sullivan. „Kokk, tee oma töö!“

„See pole minu töö — laewapoissa tappa,“ waidles Gorman nõrgalt.

„Kui sa seda meie eest ei tee, siis tapame me sind ennast,“ ähwardas Behane. „Keegi peab surema — ükskõik, kas sina, wõi mõni teine.“

Johnny Sheehan hakkas nutma. O'Brien kuulas igatsewalt. Ta nägu oli kahwatu. Ta huuled wärisid, ja wahete-wahel tõmbus ta keha.

„Ma teenin kokana,“ rääkis Gorman. „Ja söögiks ma walmistaksin, kui mind isegi sunnitöö ootaks. Aga tapma ma ei hakka. Seda pole le-

pingus. Ma olen kokk...!“

„Ja jääd selleks weel ainult üks minut,“ hüüdis Sullivan süngelt, samal ajal koka peast kinni haarates ja teda taha paenutades, kuni hinge kõri ja weresooned olid hästi pingul. „Kus on su nuga, Mike? Anna ta siia.“

Tündes terase puutumist, hakkas Gorman nuuksuma.

„Ma teen kõik, kui te poissi hoiate.“

Koka wilets seisukord ergutas korraga O'Brieni.

„Hüwa, Gorman,“ ütles ta. „Alga. Ma tean, sa ei taha seda teha. Ärge kartke, sir,“ pööras ta kapteni poole, kes oma käe raskelt ta õlale pani. „Teil ei tule mind hoida, sir. Ma seisan waikselt.“

„Jäta oma hulumine, mina too supitirina kaan,“ käskis Behane Johnny Sheehani, teda samal ajal rusikaga tugewasti pähe lüües.

Laewapoiss, kes alles peaaegu laps, tõi kaane. Ta oli näljast niwõrd nõrk, et tuikus ja roomas lael. Pisarad woolasid ikka weel mööda palgeid. Behane wõttis talt kaane, teda uuesti lüües.

O'Brien wõttis kuue seljast ja paljastas parema käe. Ta alumine huul wärises ikka weel, kuid ta wallitses enda üle. Kapteni sulenuga oli awatud ja anti Gorman kätte.

„Mahoney, ütlege mu emale, mis minuga juhtus, kui te weel eluga pääsete,“ palus O'Brien.

Mahoney noogutas pead.

„See on järe mõrtsukatöö, järe ja toores,“ ütles ta. „Poisi lihast ei saa te mitte kasu. Pidage mu sõnu meeles. Ta ei too mitte kellegile teist kasu.“

„Olge walmis,“ käskis kapten. „Sullivan, sa hoi a kaant... nii... lähemale. Ärge midagi maha kallake. See on kallid wedelik.“

Gorman tegi pingutuse. Nuga oli nüri. Ta ise oli nõrk. Seejuures wärises ta käsi, et waewalt suu-

tis nuga käes hojda. Kolm polssi olid nurgas koos, karjusid ja nutsid. Kõik, väljaarvatud Mahoney, kogunesid ohvri ümber ja sirutasid kaelu, et paremini näha.

„Ole mees, Gorman,“ hoiatas kapten.

Õnnetu kokk, tehas krampliku otsuse, saagis noateraga O'Brieni käsirandmet. Tõmbsooned olid läbilõigatud. Sullivan hoidis tirina kaant nende all. Läbilõigatud weresooned olid awatud, kuid weriei woolanud neist. Tõmbsooned olid kuiwad ja tühjad. Kõik waikisid. Sünged ja waiksed kogud kõikusid ühes laewa õõtsumisega. Kõik silmad waatasid arusaamatud ja ebaloomulikku nähtust — elawa olewuse wereta tõmbsooni.

„See on ettetähendus!“ hüüdis Mahoney. „Jätke poiss rahule, Pange mu sõnu tähele. Ta surmast ei saa te keegi kasu.“

„Katsuge küünarnuki juurest — wasaku küünarnuki juurest, see on südamele lähemal,“ ütles lõpuks kapten sumbunud ja kähisewa, ebahariliku häälega.

„Andke nuga mulle,“ ütles O'Brien karedalt, nuga koka käest kiskudes. „Ma ei wõi näha kuidas te mind waewate.“

Täiesti külmawereliselt lõikas ta oma wasaku küünarnuki juures tõmbsoone läbi, kuid ikka ei tulnud werd.

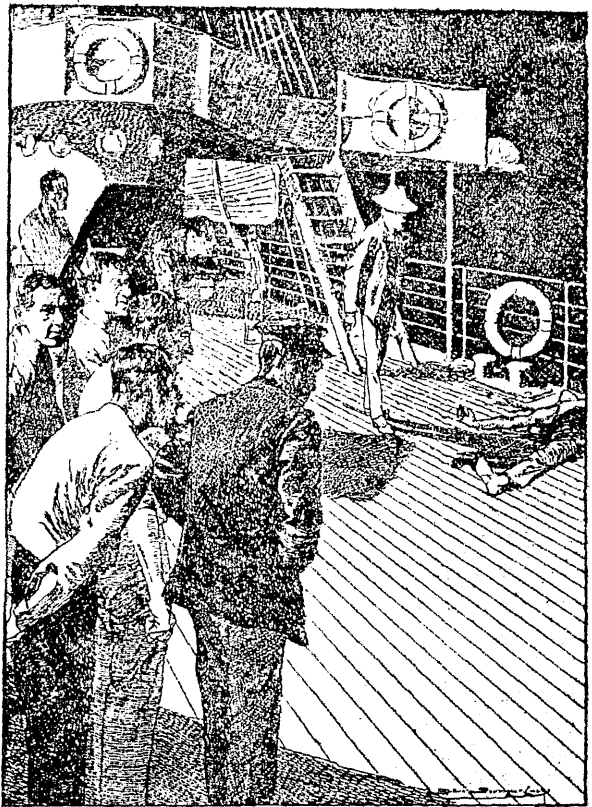
„See on asjata,“ ütles Sullivan. „Parem wabastada teda kannatuslest, lastes werd kõrist.“

Pingutus oli poisile liiga suur. „Ärge tehke seda,“ hüüdis ta. „Mu kõris ei leidu ka werd. Andke mulle wähe aega. See on sellest,

et mul külm ja olen nõrk, Laske mind weidi magada. Siis on mul soe, ja weri hakkab jooksma.“

„See on asjata,“ waldies Sullivan. „Nagu wõiksid sa praegusel ajal magada. Sa ei uinu ega saa sooja. Waatle end. Sa wärised.“

„Kord öösel olin ma Limerickis

Kapten wärahtas ja käskis korjust p urjega katta.

haige,“ jatkas O'Brien kähku, „Ja arst ei suutnud mul werd lasta. Aga peale selle kui olin mõned tunnid maganud ja woodis soojenenud, hakkas weri jooksma. Jumala eest, ma räägin tõtt. Ärge tapke mind.“

„Ta weresooned on nüüd lahti,“ ütles kapten. „Asjata oleks ta kann-

tusi pikendada. Tehke see kohe ja lõpetame sellega.“

Nad läksid O'Brieni juure, kuid wiimane kargas tagasi.

„Ma olen te surma põhjuseks!“ hüüdis ta. „Käed ära, Sullivan! Ma tulen tagasi! Ma ilmun teile surnuna! Unes wõi ilmsi hakkas teid jälgima, kuni te surmani!“

„See on häbemata!“ karjus Behane. Kui ma oleksin lühikese kepikese saanud, siis oleksin kohe lubanud endal pea otsast lõigata ja sureksin õnnelikuna.“

Sullivan kargas ette ja haaras õnnetu poisi juukstest kinni. Teised tormasid ka ligi, aga O'Brien wehkle käte ja jalgadega, möirgas ja hammustas käse, mis tast igaltpoolt kinni haarasid. Wäike Johnny Sheehan kisendas kui hullumeelne, aga madrused ei pannud teda täheleegi. O'Brieni paenutati tagasipldi, tirina kaan oli tal kukla all. Gorman lükati ette, Keegi pani talle suure noa kätte.

„Tee oma töö! Tee oma töö!“ karjusid mehed.

Kokk kummardas, kuid ta waade tabas poisi pilku ja ta peatus kõhklewalt.

„Kui sa seda ei tee, siis tapan su oma kätega!“ kisendas Behane. Igaltpoolt kiruti ja ähwardati kokka. Aga ta kõhkleks weelgi.

„Wõib olla leidub ta tõmbsoontes rohkem wend kui O'Brienil,“ lausus Sullivan paljutähendawalt.

Behane haaras koka juukstest kinni ja tõmbas ta pea taha, sellal kui Sullivan püüdis koka käest nuga ära kiskuda. Ent Gorman hoidis seda meeltheitwalt.

„Läske mind lahti, ma teen kõik!“ karjus ta wahetpidamata.

„Ärge lõigake mu kõri! Ma teen kõik!“

„Noh, waata ette!“ jähwardas teda kapten.

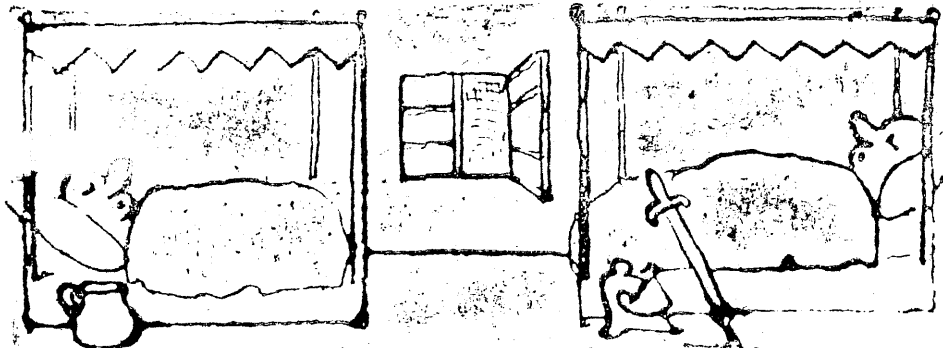
Gorman lükati ette. Ta waatas poisi peale, sulus silmad ja põmises palwet. Siis silmi awamata tegi seda, mida talt nõuti. O'Brien tõstis kisa, mis kohe wulisewaks nuuksamiseks muutus. Madrused hoidsid teda kuni krambid lõppesid; siis pandi ta laewalaele maha. Eru tud ja kannatamatud madrused ähwardades ja kirudes sundisid nüüd Gormanit söögiwalmistamisega kiirustada.

„Jätke see, te jäledad lihunikud!“ ütles Mahoney rahullkult. „Jätke, ütlen ma teile. Teil pole seda enam tarwis. See on nii nagu ma ütlesin: teil pole mingit kasu poisikese werest. Wala ta üle parda, Behane. Wala üle parda.“

Behane, ikka weel tirina kaant mõlema käega hoides, waatas merele. Ta astus parda juure ja heitis kaane ühes sisuga merde. Nende poole sõitis täies purjes laew, mis neist weel ühe miili kaugusel oli. Nad olid oma tööga niiwõrd ametis olnud, et kellegil aega põlnud merele waadata. Kõik meeskond waatles laewa lähenemist. Kõik waikisid.

Kui laew ühe kabeltovi kauguses peatus, wärahtas „Francis Spaighti“ kapten ja käskis O'Brieni korjuse purjega katta. Wõõralt laewalt lasti paat alla, mis suuna nende poole wõttis. John Gorman hakkas naerma. Ta naeris algul tawa, kuid saatis iga mõla lööki ikka suurenewa lõbususega. See hullumeelne naer wõttis ki päästepaadi wasta, kui see laewa juure jõudis ja wanem õhwitser üle parda ronis.

KONRAD JA KONRADIKENE.

JUTUSTUS WANAST HEAST AJAST.

ELAS kord rüütel, nimega Konrad, kael oli kannupoiss. Kannupoisi nimi oli Konradikene. Konrad ja Konradikene olid l-hutamatud. Konrad ei käskinud palju, ja Konradikene omalt poolt ei täitnud ka palju; kuid oli siiski üks wahe nende mõlemi wahel. Kui Konrad kolmanda klaasi wejni juures istus, siis oli Konradikene kindlasti juba kuuendama õllekannu kallal.

Niimoodi sõitsid nad kord tublisti wintis Kuukiire külast kodulossi ja komberdasid endi magamistuppa. Warsi kostsid seait armsaimad häälled, mis wäga sarnanesid töötawa saeweski mürale. Konrad ja Konradikene magasid.

Äkki ärkas Konrad ja hüüdis: „Konradikene!”

Mõne aja pärast kajas tume wastus: „Jah, isand.”

„Konradikene mulle tundub, et tuul tõmbab.” „Jah, isand, ma tunnen seda kah,” kostis Konradikene; ja nad magasid edasi.

Mitte kaua aja pärast hüüti jällegi: „Konradikene!”

„Jah, isand!”

„Konradikene, ma arwan, et oleks hea kui aken kinni oleks?”

„Isand, ma arwan sedasama!”

— Ja jälle magasid nad edasi.

Jõpuks hüüdis Konrad: „Konradikene, pane aken kinni!!!”

Nüüd pidi Konradikene tahes wõi tahtmata sõna kuulma. Ta roinis unest joobnult omast süngist, sulgus järjest kostwate hoigete juures akna ja pugus uuesti põhku. Siis magasid mõlemad edasi ja norekasid wõidu.

Kuid ei kestnud kaua kui Konrad hakkas hädaldama: „Konradikene!”

„Jah, isand, mis on?”

„Konradikene, mu süngis on üks kaabakas!”

„Minu süngis samuti!”

„Konradikene, ma wiskan enda oma wälja!”

„Mina kah!”

Ja mõlemad hakkasid oma kaabakaga maadlema; woodis oli hiigla müdin ja trampimine, nii et suled lendasid. Korraga kõlas aga mürtsatus, ja Konrad hüüdis kaebawalt: „Oh, Konradike, Konradike!”

Jah, isand, mis on?”

„Oh, Konradikene, minu kaabakas wiskas mind süngist wälja!”

„Ja mina wiskasin enda oma wälja!”

Kui ärgmisel hommikul sulane neid äratama tuli, imestas ta wäga, et isand süngi kõrwal maas lamas, kuna Konradikene süngis oli. Teisel pool seisew Konradikese süng oli tühi. Konrad ja Konradikene ei suutnud aru saada kuidas oli see juhtunud.

ÜMBER ILMA

järgmistes numbrites ilmuvad muu seas:

„PUNASTE JUUKSTEGA NAINE“ W. Palley hwi-
taw nowell naisõnnoküti juhtumistest.

„ÕEKENE“ M. Leancey kurbnaeljakas jutt Metsikust
Läänest, kunstnik Stanley L. Wood'i ilustustega.

„HIP-SINGIDE KÜÜSIS“ põnew kriminaalromaan,

„QUESADO PULM“ P. Cassey jutt Hispaania elust.

„TUNNISTAJAD TEISEST ILMAST“ A. Conan
Doyle artikkel, milles autor omi arvamisi waimude
ja tontide kohta käsitab.

„WEEL ÜKS KATSE“ O. Oliveri nowell kahe armaas-
taja põgenemisest Inglismaalt Prantsusmaale, term. Joe.

Peale selle palju muid hwiitawaid jutte, kõll-
rikkalikult piltitoga ilustud.

*

„ÜMBER ILMA“ tellimise hinnad postiga koju kätte
saates:

1 aasta peale	375 mk.
6 kuu	190 „
3 kuu	100 „
Üksik number	40 mk.

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid üle riigi
ja „ÜMBER ILMA“ talitus, Luise tn. nr. 29—12.

H. Murr & A. Toom'i trükk, Tallinnas

EESTI
RAHVILISRAAMATUKOGU
AP